39
1982
stripweekblad
EPPO
losse nummers f 1.45
abonnees f 1.30 België 25fr
speciaal Middeleeuwen nummer
nieuw verbolgverhaal:
Falco en Donjon
extra
Ridderspel

fc Knudde

door toon

een historisch ogenblik! 13 eppo's voor een tientje!

Dit is je kans!
Als je nu abonnee wordt krijg je 13 weken achtereen Eppo in de bus voor maar f 10,–. Normaal betaal je f 16,90. Je krijgt dus liefst f 6,90 korting!

Vlug de bon invullen en opsturen.

Ja, ik wil nú Eppo-abonnee worden, dan krijg ik drie maanden Eppo voor f 10,– (in plaats van f 16,90).

Naam: (graag in blokletters)

Straat: Nr.

Postcode: Plaats:

Geboortedatum:

Telefoon:

0082 AAF1

Betaling: ☐ kontant aan de bladenman ☐ per acceptgirokaart

Stuur deze bon in een open envelop naar: Eppo, Antwoordnummer 50.106, 2000 VE Haarlem. Een postzegel plakken hoeft niet.

Stuur geen geld op, de afrekening volgt. (je kunt de bon ook overschrijven of er een fotokopie van maken, als je deze Eppo niet wilt beschadigen).

Ik wil Eppo ontvangen: ☐ via de bladenman ☐ over de post

eppo
postbus 6003
2001 ha haarlem

WEEKBLAD EPPO
© **OBERON B.V. HAARLEM** **nr. 39** - 1 oktober 1982
TEL. 023-33 90 40
Tariefkaartnr. 10
Abonnementsprijzen: ƒ 1.30 per week of ƒ 16.90 per kwartaal (13 nrs.) Losse nummers ƒ 1.45 België 25 F.
Abonnementsopgaven: Schrijf naar EPPO, Antwoordnummer 358, 2000 VE Haarlem – geen postzegel – of bel 023-31 94 20 (tot 20.00 uur).
Betalingswijze: Abonnees krijgen een stortings-acceptgirokaart toegestuurd. Wie het blad via de bladenman ontvangt, kan de betaling ook kontant met hem regelen. **Inlichtingen en klachten voor abonnees via de bladenman:** U kunt zich van maandag t/m vrijdag van 8.30 - 16.45 uur wenden tot het dichtstbijzijnde Medianet Servicepunt uit onderstaande adressen: **1811 EJ Alkmaar,** De Laat 12-14 072-12 74 24. **1058 AG Amsterdam,** Baarjesweg 301 020-18 54 35. **6815 DN Arnhem,** Oremusplein 5 085-45 15 51. **4834 VD Breda,** Jonastraat 20 076-65 22 50. **2515 BP Den Haag,** Vondelstraat 214-216 070-46 97 46. **5611 NA Eindhoven,** Stratumsedijk 23h 040-11 26 25. **9711 PM Groningen,** Ged. Kattendiep 29 050-12 56 50. **8932 NN Leeuwarden,** Verlengde Schans 26 058-12 63 30. **6041 HP Roermond,** Willem II-singel 33a 04750-133 43. **3068 AV Rotterdam,** Marten Meesweg 91-105 010-21 19 66. **3433 PL Nieuwegein,** Zeelandhaven 8 03402-630 71. **Inlichtingen en klachten voor postabonnees:** U kunt zich van maandag t/m vrijdag van (8.30 - 17.00 uur) wenden tot Medianet B.V., Postabonnementen, Postbus 299, 2000 AG Haarlem. Tel.: 023-31 94 20. **Adreswijzigingen:** Drie weken van te voren opgeven bij de bladenman of Medianet B.V. **Losse nummers:** Verkrijgbaar bij kiosk, boek- en tijdschriftenhandel, supermarkt en warenhuis. Distributeur: Aldipress B.V., Strijkvierteel 33, 3454 PJ De Meern. Tel.: 03406-20 44. **Verdeler voor België:** Tijdschriften Uitgevers Maatschappij (Internationale Uitgevers Mij. n.v.), Jan Blockxstraat 7, 2000 Antwerpen. Tel.: 031-37 01 20. Overal verkrijgbaar. Franco per post 325 F per kwartaal (13 nummers) te voldoen op postrekening nr.: 000-0083405-82 t.n.v. Tijdschriften Uitgevers Mij (I.U.M. n.v.) met vermelding 'postabonnement Eppo'. **Buitenland:** Voor het buitenland worden prijzen en kondities op aanvraag verstrekt door Medianet B.V., Postbus 6298, 2001 HG Haarlem. Tel.: 023-31 94 20. **Advertenties:** Admedia B.V., A. J. Ernststraat 585, 1082 LD Amsterdam Buitenveldert. Tel.: 020-54 11 345. **Drukkerij:** B.V. Diepdrukkerij Etten.
ZONDER SCHRIFTELIJKE GOEDKEURING VAN DE UITGEEFSTER IS HET NIET TOEGESTAAN EPPO OP TE NEMEN IN OF TER BESCHIKKING TE STELLEN VAN EEN LEESPORTEFEUILLE.

Eppo Koerier

verschijnt elke duizend jaren

Hoort ende zegt het voort, lijfeigenen ende vazallen, horigen ende dorpers ende voorts eenieder in staat om te luisteren! Het heeft de hoofd- ende de andere redakteuren van Eppo behaagt dit nummer te wijden in zijn geheel ende altegader aan een van de roerigste ende tevens vermakelijkste tijdperken der geschiedenis: De Middeleeuwen! Leest ende ziet hierin de start ende het begin van kunstenaar Egmonds nieuwste strip, vol ridders ende helden, graven ende jonkvrouwen, spanning ende avontuur! Griezelt ende huivert bij de waargebeurde historie van de wrede ende valse ridder Bijloch, uit de mond van een ooggetuige opgetekend door de artiest uit het verre ende overzeese Britannia, Don Lawrence! Kijkt ende geniet van de poster ende uithaler voor u geschilderd door de beroemde ende befaamde meester de Smet. Stort u in het krijgsgewoel ende de strijd om de kroon van de draak, hetwelke spel u geheel gratis ende extra in dit nummer gevouwen vindt. Verbaast ende verbijstert u over al het andere schoons ende fraais wat deze Eppo u te bieden heeft ende zegt het voort, zegt het voort!

Analfabetisme wordt eindelijk bestreden

REIMS – Koning Clovis gaat een grootscheepse campagne op touw zetten om zijn volk lezen en schrijven te leren. 'Een heleboel mensen hebben me geschreven dat ze het dolgraag willen leren,' lichtte de vorst zijn actie toe, 'en ik wil graag aan dat verzoek voldoen.'

Laatste Nieuws

SPQR Press/ Roma Int. – Zojuist is ons het bericht ter ore gekomen dat het Romeinse Rijk is ingestort. Vijf mensen raakten hierbij licht gewond, maar zware persoonlijke ongelukken deden zich niet voor.

Persoonlijk

Gruyerius, een kluizenaar uit de Karpaten, heeft zestig jaar lang alleen kaas gegeten. Ondanks dit eenzijdige dieet bleef hij zijn leven lang in goede gezondheid. De enige bijverschijnselen waren grotere oren en staartgroei. In 932 stierf hij in een muizeval.

Noormannen veroveren Nieuwe Wereld

Na hun grote kassucces in Europa, dat nu geheel aan hun voeten ligt, hebben de beroemde Noormannen de grote oversteek gewaagd en zijn zij een paar dagen geleden in Amerika aangekomen voor een grootscheepse toernee langs diverse steden. Hun eerste optreden, gister, is ingeslagen als een bom en heeft een grote indruk achtergelaten bij de Amerikanen. 'Ze hebben de tent volledig afgebroken,' sprak de trotse manager Leif Erikson verheugd, 'we hoeven niet eens te adverteren, hun reputatie gaat als een lopend vuurtje door het land!' Op de vraag of ze Europa nog eens aan zouden doen, antwoordde de man: 'Reken maar! Zodra ze de boel daar weer hebben opgebouwd, komen we terug voor een nieuwe reeks optredens!'

Karel breidt uit

AKEN – Karel de Grote heeft weer enkele landen bij zijn rijk ingelijfd. Het gaat om Italië en Oostenrijk. Op de vraag waarom hij dit gedaan had, antwoordde de keizer, dat hij er een hekel aan had om naar het buitenland te gaan. 'Zo kan ik lekker met vakantie in eigen land,' voegde hij er olijk aan toe.

Normandië valt Britannia binnen

van onze correspondent

HASTINGS, 1066. Geheel bij verrassing en volkomen onverwacht heeft de Normandische edelman Willem het Britse eiland na een korte slag veroverd. Willem, die door zijn manschappen heel toepasselijk de Veroveraar wordt genoemd, deed dit naar aanleiding van een klein incident dat zich voordeed, toen hij voor een officieel bezoek aan dit land voet aan wal zette op het strand van Hastings. Daar het tijdens de korte overtocht op zee nogal gespookt had, was de edelman nog niet geheel vast ter been toen hij het land betrad en kwam op ongelukkige wijze ter val. De Britten, die bekend staan om hun grote gevoel voor humor, barstten in een spontaan hoongelach uit, hetgeen de toch al licht ontvlambare Willem in woede deed ontsteken. Hierop beval hij zijn mannen de onbeschaamde inlanders een lesje te leren het Britse eiland te onderwerpen. De Britten zijn weining te spreken over hun nieuwe heerser en noemden hem in hun commentaar 'kinderachtig' en 'humorloos'.
Het is misschien wel aardig te vermelden dat naar aanleiding van deze gebeurtenis, die toch wel historisch te noemen is, de vrouw van de Veroveraar besloten heeft de 'heldendaad' van haar man met naald en draad vast te leggen in een lijvig borduurwerk. Kenners spreken hierbij over de geboorte van een nieuwe kunstvorm. Zij noemen het 'stripverhaal'. Het tapijt zal te zijner tijd in Bayeux tentoongesteld worden.

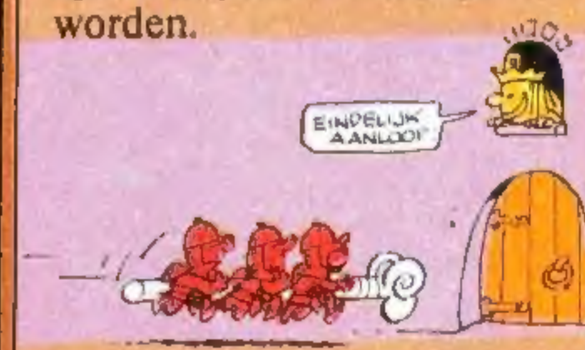

Den redactie in het jaar onzes heren 1069 ...

1: b, excalibur; 2: b, Jeruzalem; 3: a, knotsch met ijzeren punt; 4: a, het verslaen van draecken ende b, het redden van joncvrouwen ende c, het voeren van oorlogen ende het strijden op toernooien ende steeckspelen ende het aanrichten van drinckgelagen enderzovoorts ende-zovoorts; 5: goed; 6: b, schael met magische krachten; 7: bijloo, om u den waerheid te zeggen, het is geen van drieën een vetpot!

Commandant Grek

Grek is in handen gevallen van de Aquarals. De leider, Kundar, neemt hem mee naar een hoge rots en laat 'm zien hoe zijn capsule wordt geborgen. Dan waagt Grek de sprong...

SCHUREND EN GLIJDEND VERDWIJNT GREK IN DE DIEPTE. EEN LAWINE VAN STOF EN VALLENDE STENEN IN ZIJN SPOOR. MAAR HIJ REDT HET! VERSUFT KRABBELT HIJ OVEREIND...

M-MAAR? HALT! KOM NIET DICHTERBIJ!

SORRY MAKKER. IK VERSTOND JE EVEN NIET!

...EN NU NAAR BOVEN...

SCHIET! SCHIET DAN TOCH!!

ALLEMACHTIG. WAT EEN PUINHOOP! DIE LUI HEBBEN AARDIG HUISGEHOUDEN HIERBINNEN! HET TIJDREIS-SYSTEEM KAN IK WEL VERGETEN...

...MAAR DE STARTRAKETTEN MOETEN NOG FUNCTIONEREN...

tekst: vince warnham
tek: don lawrence

gevangenen van de tijd

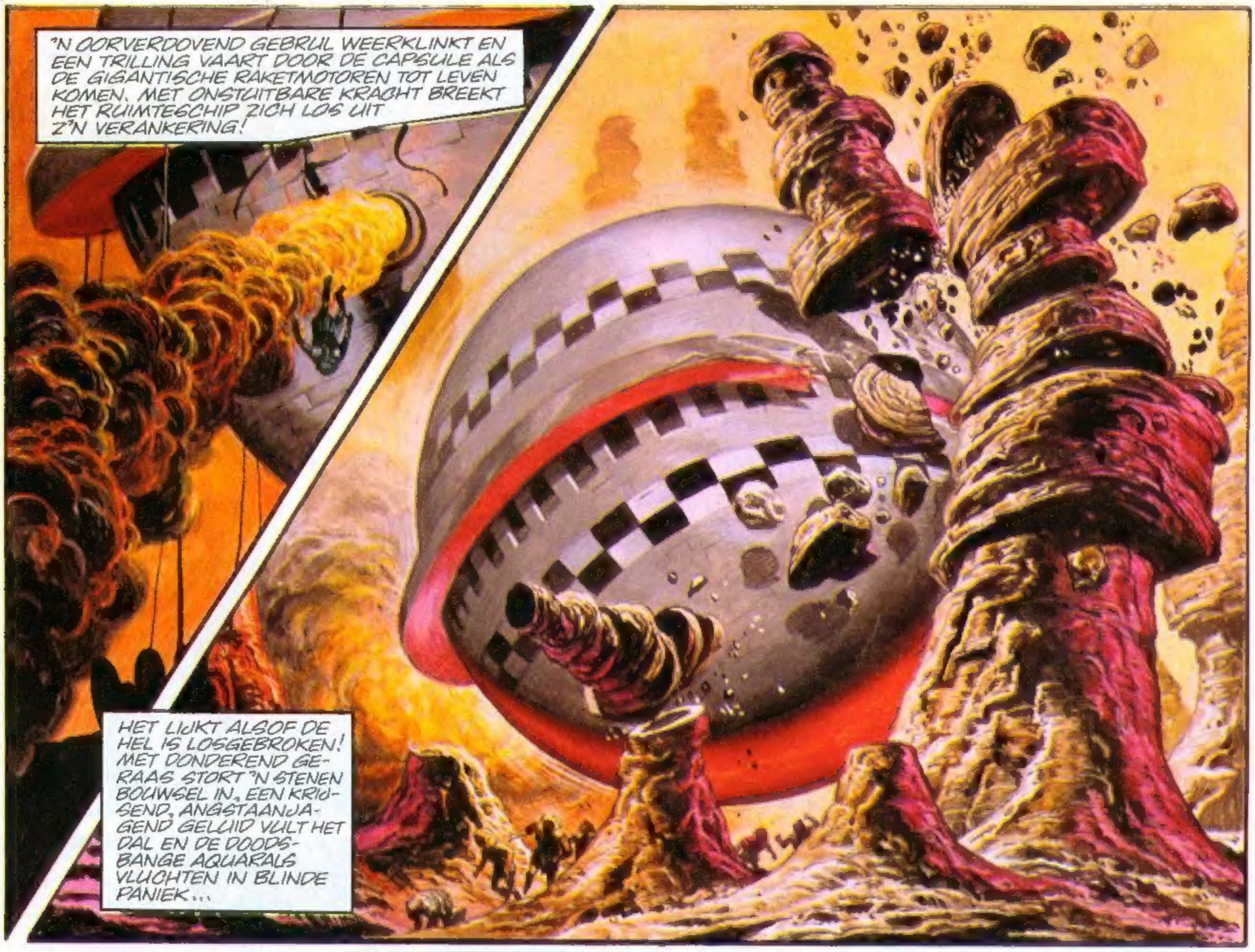

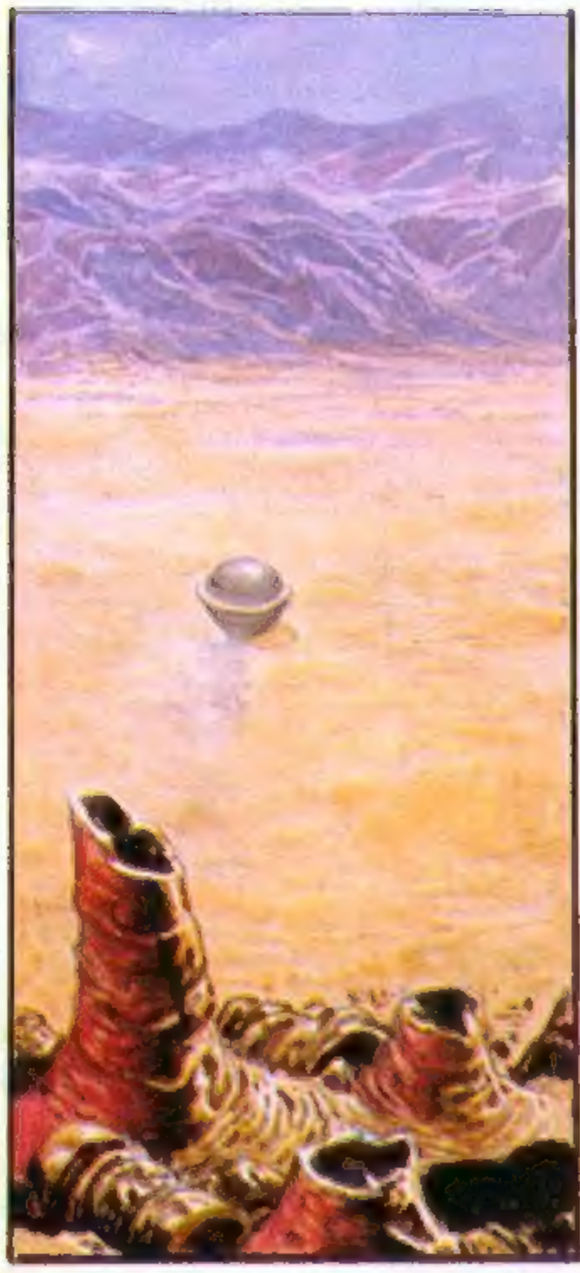

Agent 327

Agent 327 wordt gesnapt, terwijl hij een gesprek tussen 'heren' probeert af te luisteren...

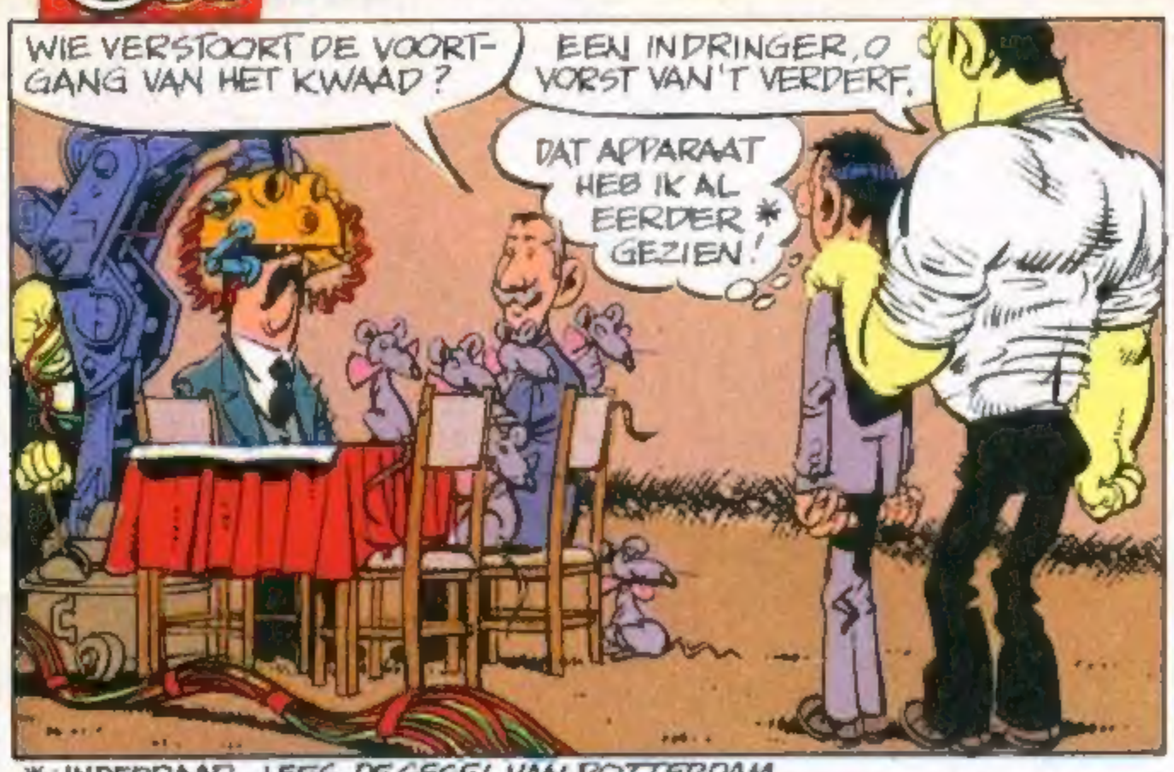

*: INDERDAAD... LEES DE GESEL VAN ROTTERDAM

door martin lodewijk

de ogen van wu-man ch.4

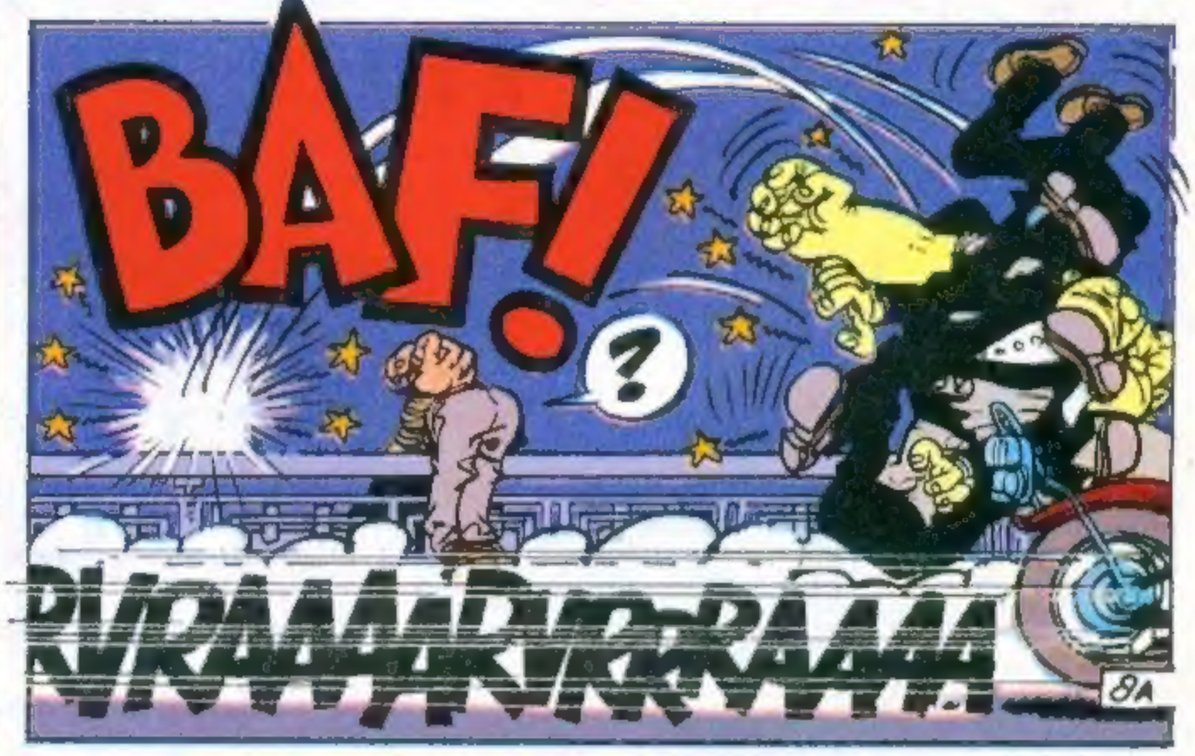

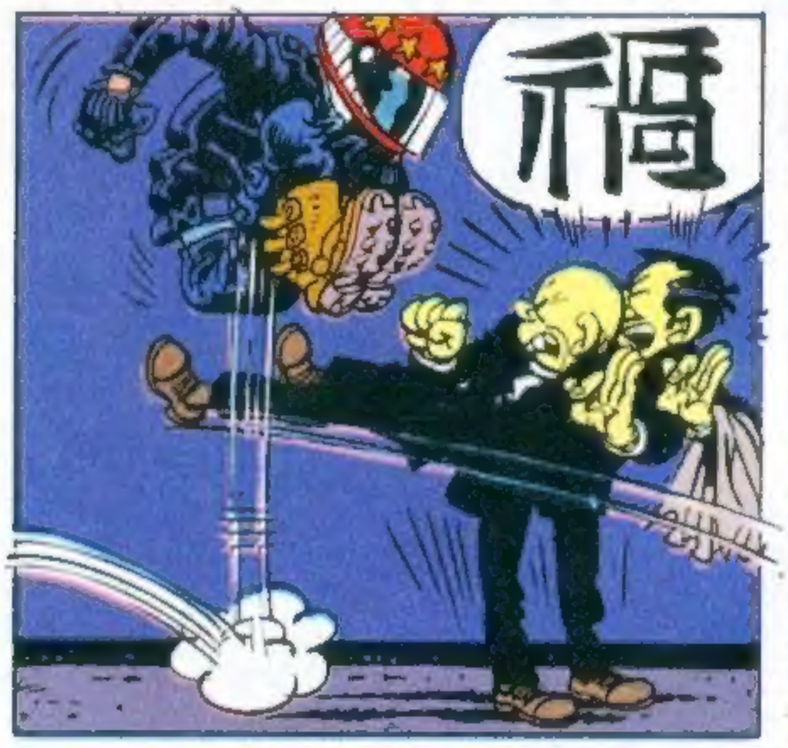

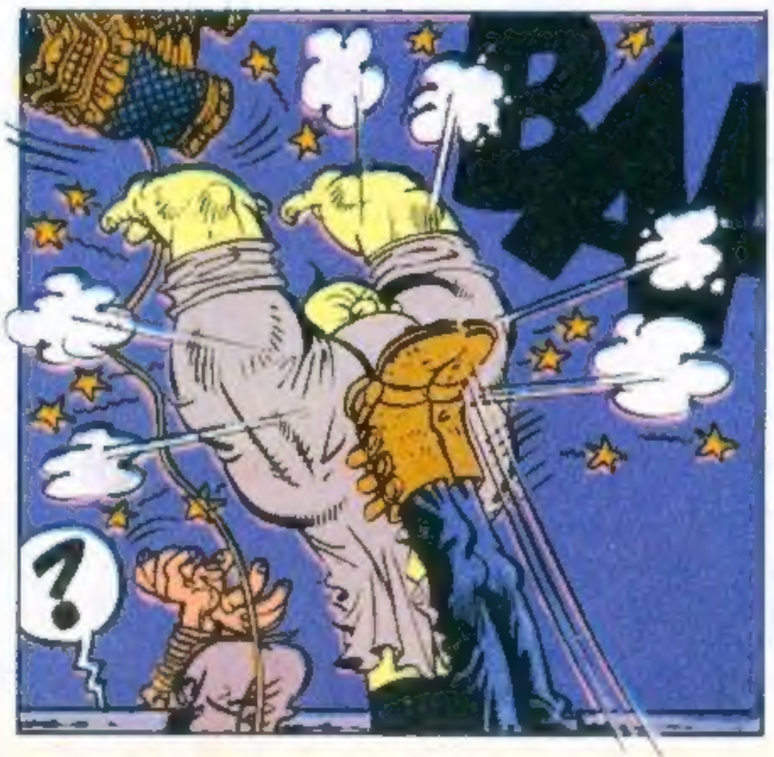

EPPO puzzel

prijswinnaars + oplossing!

DE PRIJSWINNAARS UIT EPPO 39 ZIJN GEERT PATIJN UIT EEKLO (BELGIE), JASMIJN VAN KESTEREN UIT VIERPOLDERS EN COEN NIEUWENHUIS UIT ZWOLLE.
DE OPLOSSING VAN VORIGE WEEK IS: GRAVIN

archibald

WAAR IS DE ONTSTOPPER?

droedel

INGEZONDEN DOOR KEES VUIK UIT AMSTERDAM

puzzel

VUL DE PUZZEL IN EN LEES IN DE RODE VAKJES DE NAAM VAN EEN STRIPHELD: 1. WORDT WIJN VAN GEMAAKT 2. VUURSPUWEND MONSTER 3. BRANDSTOF 4. BOOT 5. NIET BOVEN

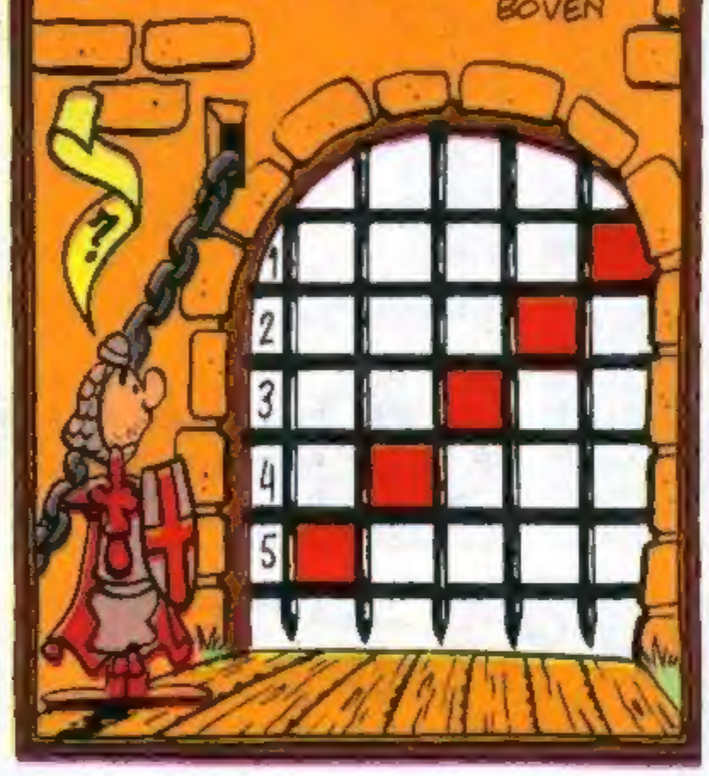

prijs puzzel

DEZE DRIEKOPPIGE DRAAK WORDT EEN KOPJE KLEINER GEMAAKT! KAN JIJ ZIEN BIJ WELK NUMMER DE NEK VAN DE GETROFFEN DRAKEKOP BEGINT?

kwizz

OPLOSSING OP PAGINA 3!

1 HOE HEET HET MAGISCHE ZWAARD VAN KONING ARTHUR?
A. CAMELOT B. EXCALIBUR C. WINCHESTER

2 NAAR WELKE STAD TREKKEN DE KRUISRIDDERS?
A. ROME
B. JERUZALEM
C. MEKKA

3 WAT IS EEN GOEDENDAG?
A. KNOTS MET IJZEREN PUNT
B. KOGEL AAN EEN SLINGER
C. STRIJDBIJL AAN EEN LANGE SPIES

4 WAT IS DE MEEST GELIEFDE SPORT IN DE MIDDELEEUWEN?
A. HET VERSLAAN VAN DRAKEN
B. HET REDDEN VAN JONKVROUWEN
C. HET VOEREN VAN OORLOGEN

5 GOED OF FOUT: HET HARNAS VAN EEN RIDDER IS ZO ZWAAR DAT HIJ MET EEN SPECIAAL SOORT HIJS-KRAAN OP ZIJN PAARD GEHESEN MOET WORDEN.

6 DE GRAAL IS ____
A. EEN OPVANGPLAATS VOOR BEJAARDE PAARDEN
B. EEN SCHAAL MET MAGISCHE KRACHTEN
C. EEN VAKBOND VOOR RIDDERS

7 HOE KOMT EEN RIDDER AAN DE KOST?
A. MET HET VERSLAAN VAN DRAKEN
B. MET HET REDDEN VAN JONKVROUWEN
C. MET HET STRIJDEN OP TOERNOOIEN

ZOEK DEKKING! ZE VUREN VRAGEN OP ONS AF! HELP!

OPLOSSING PUZZEL: FALCO

GLEEVER 82
STUDIO ARNHEM

OPLOSSING DROEDEL: VALHELM

VOOR HET LEZEN VAN DIT ARTIKEL:

NA HET LEZEN VAN DIT ARTIKEL:

Door: Peter en Uco

Hoe maak je een ridderstrip

Als je een strip maakt die zich in deze tijd afspeelt, dan hoef je maar uit het raam te kijken, om te zien hoe alles eruit ziet. Maak je echter een strip die zich in de Middeleeuwen afspeelt, dan wordt het moeilijker ... Om je dan een voorstelling te kunnen maken, hoe alles er in die tijd uitzag, om een geloofwaardige strip te kunnen maken, moet je je gaan documenteren. Daarover gaat dit artikel.

Documentatie is als een tijdmachine: het stelt je in staat je in de tijd te verplaatsen. Het helpt je een beeld te vormen van die lang vervlogen tijden. Je hoort het wapengekletter, wandelt door rumoerige, stinkende, vieze steegjes, over bloeddoordrenkte slagvelden met sombere heuvels vol gehangenen, en komt melaatsen, mismaakten of mensen met de builenpest tegen en yechhh ... ! Wie daar een strip over maakt moet wel ziek zijn! 'Hoe kom ik aan documentatie?', vragen veel mensen mij, 'ik lees alleen Eppo en weet van niks!' Wel, het is eenvoudig, ik zal een paar mogelijkheden opnoemen.

Bibliotheken

Een bibliotheek is de ideale plaats om aan feitenmateriaal en naslagwerken over bijvoorbeeld de Middeleeuwen te komen. Beperk je in het begin niet te veel; pak zoveel mogelijk boeken over het onderwerp. Thuis kun je dan op je gemak schiften en de periode bepalen die je het leukst lijkt om een strip over te maken.

Musea

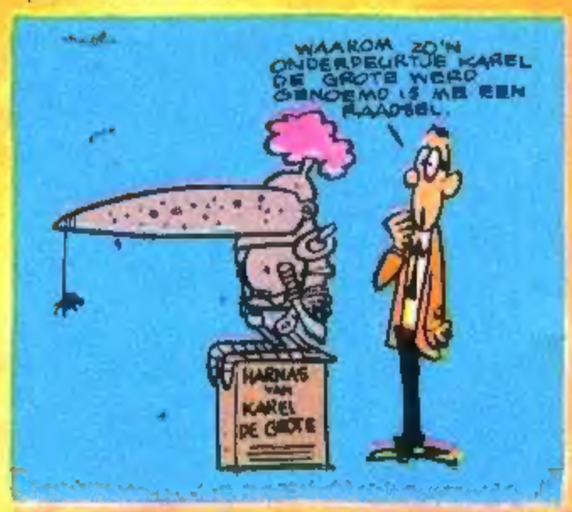

Als je eenmaal een interessante periode hebt gevonden, waarin je verhaal zich gaat afspelen, is het nuttig om naast de afbeeldingen die je uit de bibliotheekboeken gescheurd hebt, een eigen fotoarchief aan te leggen. En een zeer geschikte plaats daarvoor is het museum. De droge stof uit de boeken maakt hier plaats voor veel minder stoffige tastbare overblijfselen uit het verleden. Dwalend door gangen vol gebruiksvoorwerpen, wapens en harnassen krijg je een goed idee hoe de wereld vroeger georganiseerd was en hoe de verhoudingen lagen.

Kerken, kloosters kathedralen en kastelen

Of, zoals de Middeleeuwers ze noemden, de drie K's, want tellen konden ze toen ook nog niet.
Het is natuurlijk mogelijk een kasteel uit je hoofd te tekenen, maar het is echter en overtuigender om een bestaand kasteel te nemen.
Ga naar een kasteel bij je in de buurt en neem je fototoestel mee. Is het niet fantastisch dat je nog kunt zien hoe men vroeger woonde?

Wat een ongelooflijk hulpmiddel de documentatie is, blijkt uit dit voorbeeld. Deze foto stelde Uco Egmond in staat de bestorming van een kasteel te tekenen.

Inleven

Bepaalde Middeleeuwse gewoonten zijn moeilijk voor te stellen. Als je ergens leest dat men in de Middeleeuwen nooit water dronk, omdat het slecht betrouwbaar was, maar wijn en bier, dan is het voor de sfeer van je strip misschien van belang dat je zelf ondervindt hoe deze dranken de mensen toen beinvloedden.

Hetzelfde geldt voor een veldslag of kasteelbestorming. Als je wilt weten hoe al die geharnaste ridders zich toen voelden, is het een goed idee om eens een dagje een harnas te dragen.

Dan nog dit: wees bescheiden in het gebruiken van je documentatie. Overvoer de lezer niet met je kennis. Gebruik het functioneel en onopvallend. Gun jezelf de bevrediging dat alles klopt, maar val de lezer er niet mee lastig, anders maak je een onleesbare strip.

Het verhaal van Falco en Donjon speelt lang geleden, in een tijd die wel de 'duistere' middeleeuwen wordt genoemd. deze begonnen ongeveer 500 na Christus, en zouden zo'n duizend jaar duren...
europa zag er anders uit, maar de mensen waren niet zoveel anders.
om de loop van de grenzen ging men maar al te graag met elkaar op de vuist ...

'n woordje vooraf...

de adel bracht zijn tijd door met nuttige zaken als de jacht, het houden van toernooien en vooral vechten. en hoewel men de tabak nog niet kende, was de boer hierbij meestal de sigaar...

de vroege, middeleeuwse samenleving telde drie standen: de adel, de geestelijkheid en, lest maar niet best, de boerenstand. in de tijd dat er nog geen minimum-prijs bestond, moesten zij hard werken voor een karig maal.

de adel woonde in versterkte behuizingen: de zogenaamde burchten. op dit plaatje zie je waar dat voor nodig was... belegeren was een geliefd tijdverdrijf en dat daarbij rake klappen vielen, was niet geheel te vermijden ...

na afloop van een belegering onstond meestal de zogenaamde ruïne... iets wat bij de eigenaar echter geen romantische gevoelens kon oproepen.

toch was er romantiek! bij het bedrijven van de 'soete minne' werd de stille geliefde door zacht snarengetokkel en zang naar het venster gelokt..!

OOH LIEF, GHIJ ZIJT 'N ENGEL GELIJK... VOOR U STICHT ICK EEN CONINGKRIJK

VERDOOFD VAL ICK AEN UWE VOET, UW AANBLICK VERPLETTERT MIJN GEMOET.
aiai... als ie zijn luit nou eens STEMDE!
'n handje helpen, edele vrouwe? ik ken een huismiddeltje...

hoort u? meteen stil.
SKRIAK

van opoe. tegen krolse katten!
kreun - niet zo letterlijk!

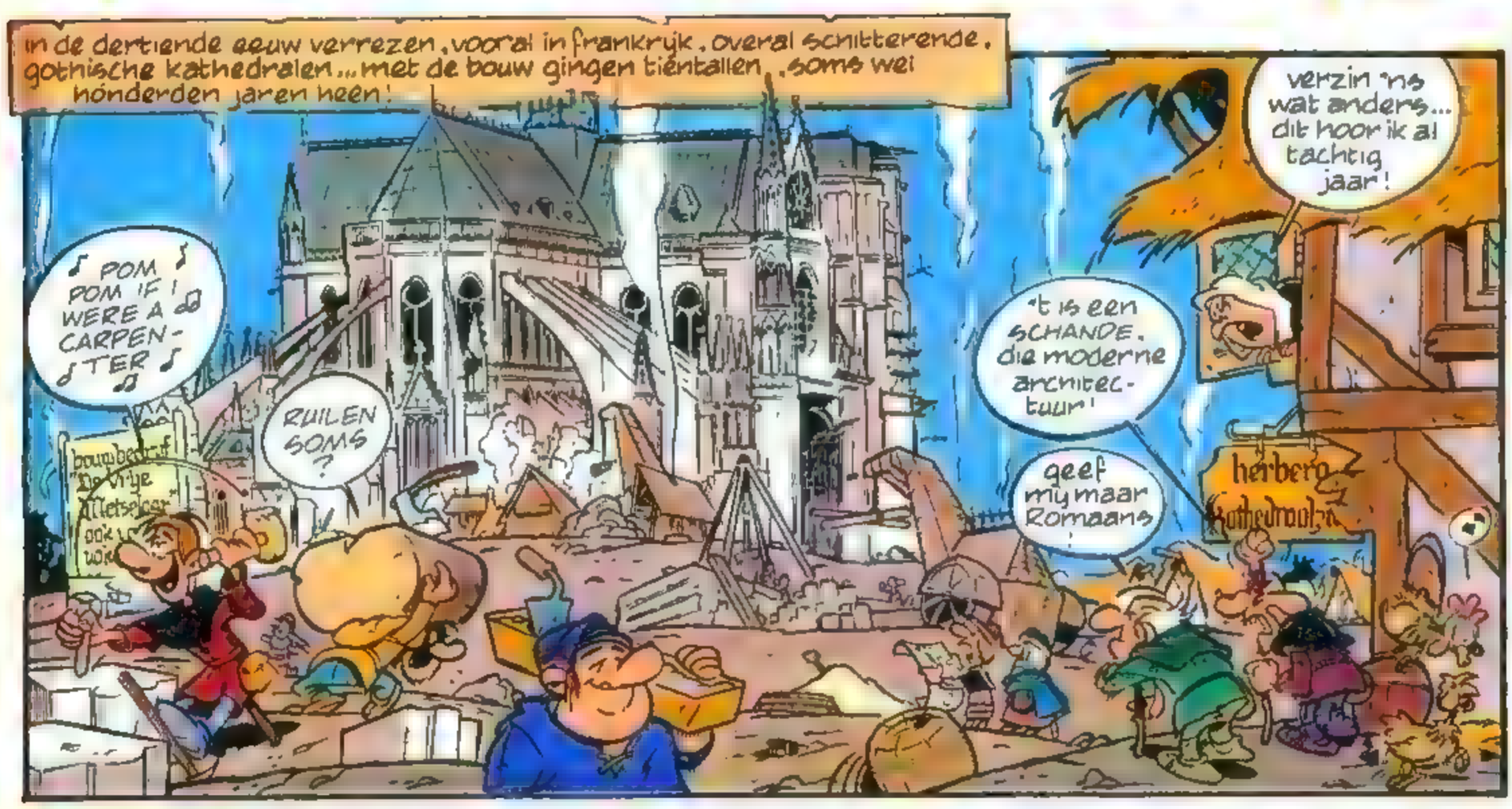
in de dertiende eeuw verrezen, vooral in frankrijk, overal schitterende, gothische kathedralen... met de bouw gingen tientallen, soms wel honderden jaren heen!
POM POM 'F WERE A CARPENTER
RUILEN SOMS?
bouwbedrijf "De vijf Alletsleer" ook voor
verzin 'ns wat anders... dit hoor ik al tachtig jaar!
't is een SCHANDE, die moderne architectuur!
geef mij maar Romaans
herberg Kathedraalzicht

tja. zoiets kostte natuurlijk een bom florijnen. bijeengeschraapt uit schenkingen, loterijen, erfenissen en de 'aflaat' hierdoor kon je je zonden afkopen...
bouw mee aan de kathedraal en redt uw ziel!
tarief: diefstal - 2fl.
deze week: dronkenschap halve prijs

met de natuur was het beter gesteld dan nu.. europa was bijna een en al bos, waar je nog kans liep een horde wolven achter je broek te krijgen...

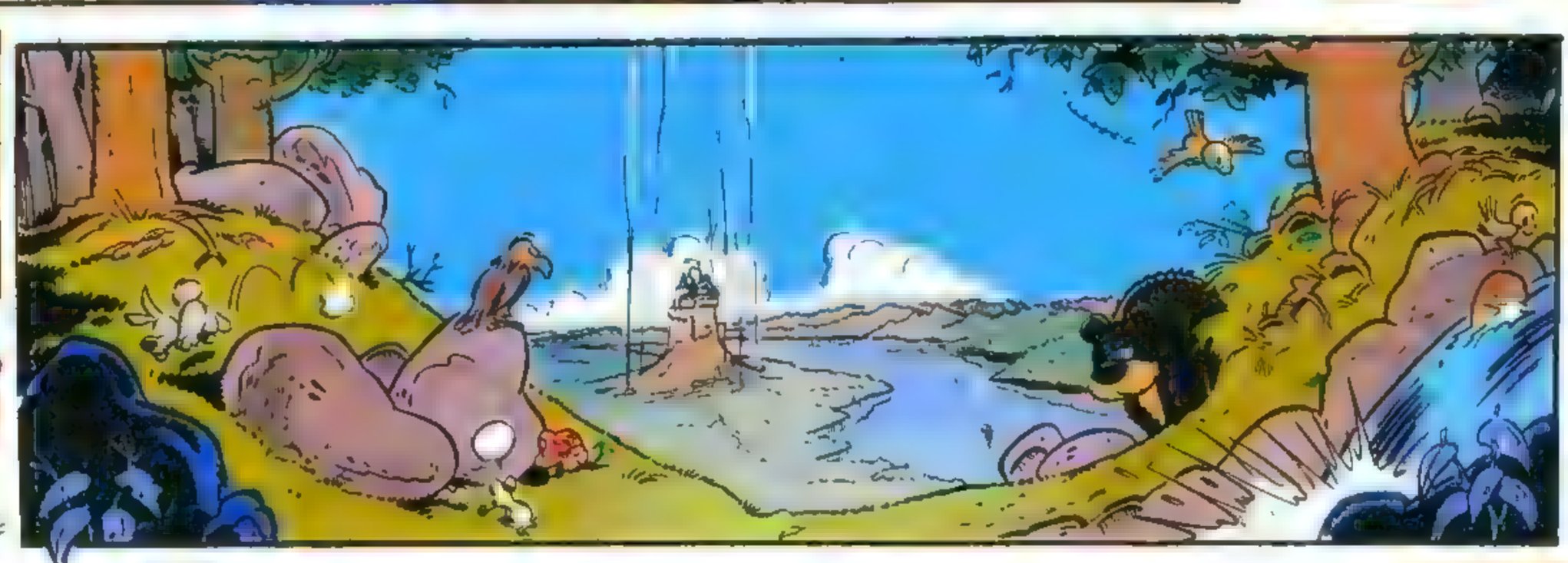

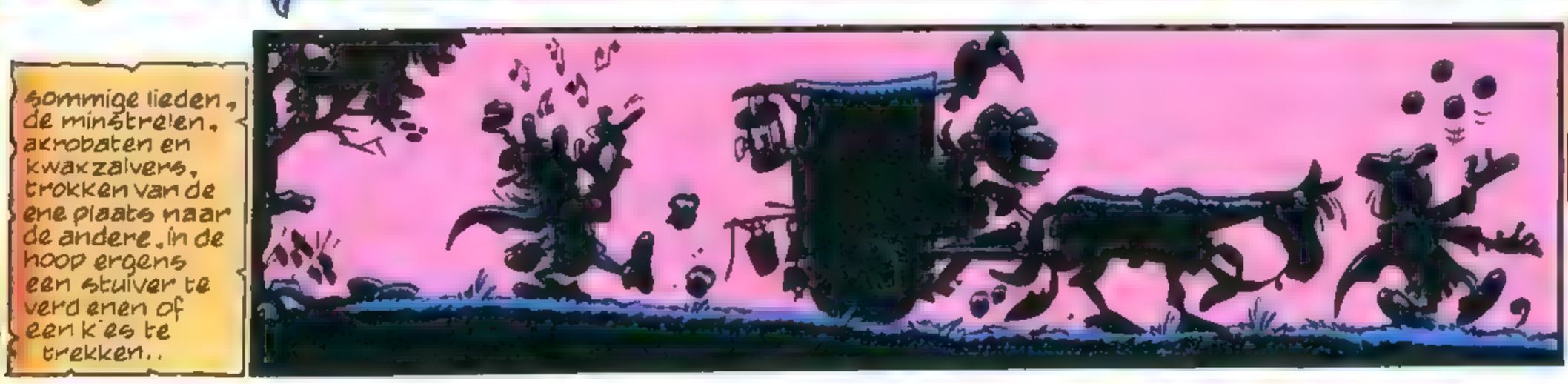
sommige lieden, de minstrelen, akrobaten en kwakzalvers, trokken van de ene plaats naar de andere, in de hoop ergens een stuiver te verdienen of een k'es te trekken..

en deze groep speelt een belangrijke rol in het verhaal dat nu volgt

ONS VERHAAL SPEELT ZICH AF IN HET BOURGONDIË VAN DE VEERTIENDE EEUW, EEN STREEK DIE TOEN AL BEKEND STOND OM DE GOEDE DINGEN DES LEVENS... VOORAL ALS DIE DE MAAG OF HET VERHEMELTE BETROFFEN! DE BOURGONDISCHE WIJNEN WAREN WIJD EN ZIJD BEKEND; EN HIEROVER GAAT OOK HET EERSTE AVONTUUR...

FALCO IS DE HOOFDFIGUUR VAN HET VERHAAL; OM AAN DE KOST TE KOMEN ZWERFT HIJ ROND EN SPEELT DAARBIJ NIET ONAARDIG OP ZIJN FLUIT. ZOALS HET EEN HELD BETAAMT IS HIJ SLIM, VROLIJK EN NIET BANG UITGEVALLEN.

hmm ...dit wijntje heeft een aardige neus, maar om 't zeker te weten zal ik even moeten proeven (gloep).

DONJON, FALCO 'S KAMERAAD, IS DE HEER VAN CHÂTEAU MARGOT. HIERBIJ HOORT EEN KLEIN WIJNGAARDJE, MAAR Z'N WIJN IS ZÓ BEROEMD, DAT DONJON VAN DE OPBRENGST (NA EIGEN GEBRUIK) TELKENS WEER EEN JAAR KAN RONDKOMEN. VERDER IS Z'N NEUS ALTIJD ROOD... VOLGENS HEM OMDAT HET TOCHT OP 'T KASTEEL...

de avonturen van Falco en Donjon

WE TREFFEN FALCO AAN OP EEN MOOIE HERFSTDAG IN HET WOUD. ZOALS IEDER JAAR, TEGEN OKTOBER, TREKT HIJ NAAR BOURGONDIË OM DONJON EEN HANDJE TE HELPEN MET 'T DRUIVENPLUKKEN. DAT HIJ DAARNA NOG WAT BLIJFT RONDHANGEN OM EEN GLAASJE TE PROEVEN, SPREEKT HAAST VANZELF .....

wat een heerlijke herfst! donjon zal wel in z'n nopjes zijn ... dit jaar belooft een prima wijnjaar te worden! ha, we zijn er bijna!

Chateau Margot
3 boogscheuten

BROOM

ho! ik heb iets te vroeg gejuicht. 't druppelt!

bij de harp van fransiscus, wat een noodweer! gelukkig ligt daar net slot....

BROOOOOO

1

door uco egmond

een vat voor de hertog

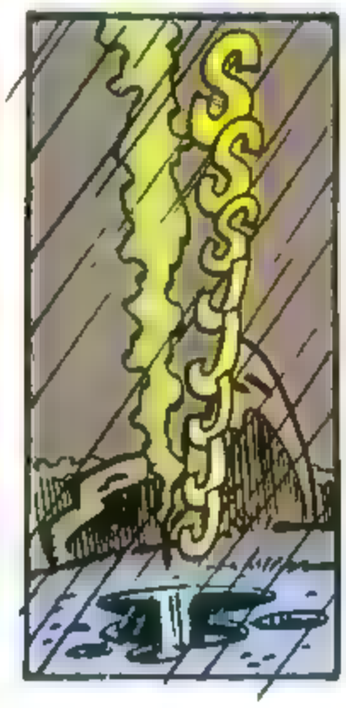

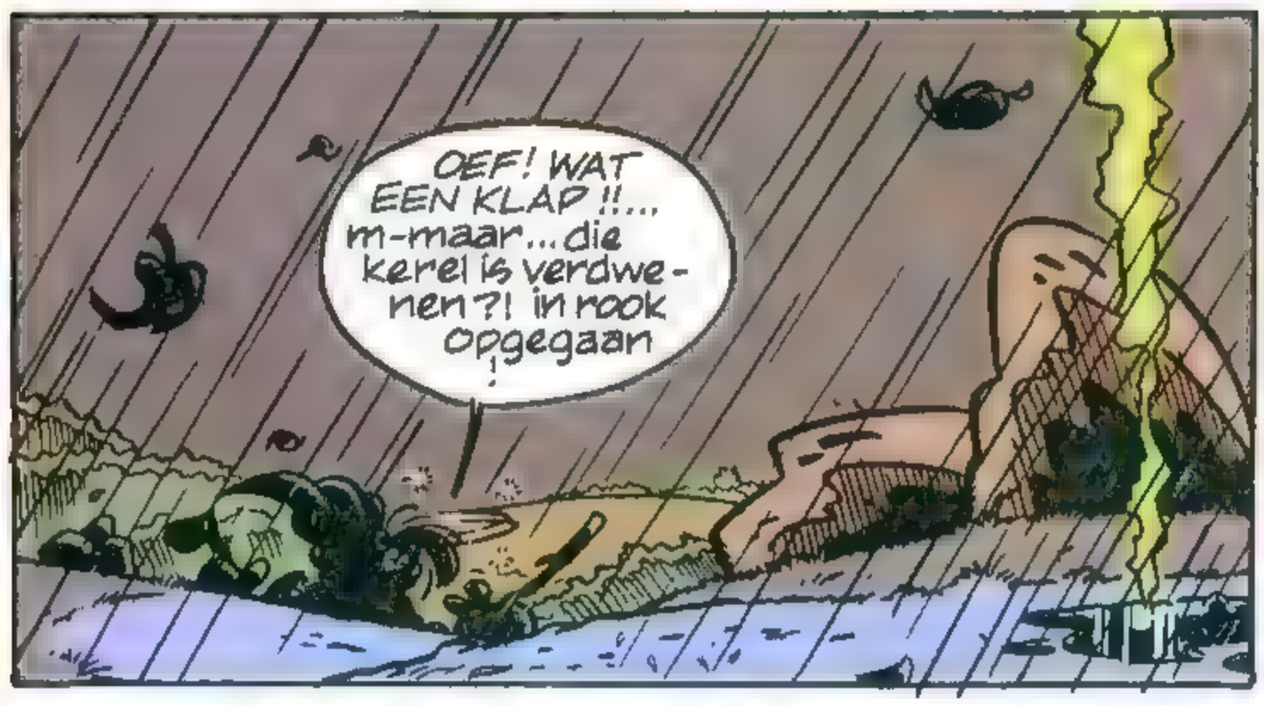

2

wordt vervolgd enbe voorgezet

Duizend donkere

Het begon toen het Romeinse rijk voorgoed was ingestort, en de gevolgen van de massale volksverhuizingen waren uitgewerkt. De Hunnen, een woest volk van ruiters en vechters, waren tot staan gebracht en de vele volkeren van Europa hadden een nieuwe woonplaats gevonden. Dan, zo rond het jaar 500 na Christus, vangt een periode aan die duizend jaar zal duren. Soms een duistere, gewelddadige tijd. Andere keren weer bruisend van leven en plezier. Een lang tijdperk, met één naam: de Middeleeuwen.

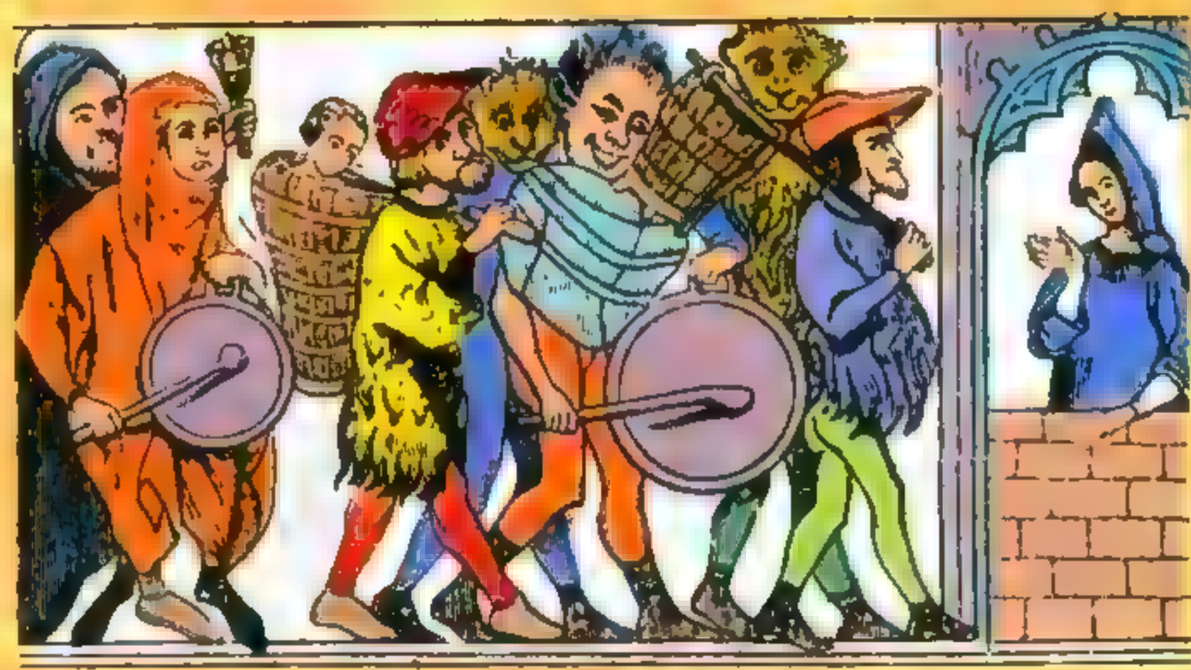

In het Middeleeuwse Europa trok een bonte stoet ('vaganten', of zwervers) langs de modderige, ongebaande weaen. Minstrelen en narren, die de adel op hun tochtige kastelen 's avonds trachtte te vermaken. Monniken, al bedelend op weg voor een jarenlange tocht naar het heilige land. Beurzensnijders, troubadours, acrobaten en handelaren. Het land was van de ridder, of kasteelheer. Dat was ook zijn enige bron van inkomsten. Naast wat de boeren voor hem verdienden, had hij nog een paar manieren om aan geld te komen. De reizigers die op zijn land een weg of brug passeerde, moest hem 'tol' betalen. Soms werd een reiziger zonder pardon overvallen of gegijzeld, en mocht ie blij zijn als iemand zijn losgeld wilde betalen om 'm weer vrij te kopen.

Het was ook 'goed' gebruik dat op de eigen wegen alles wat per ongeluk van een kar of paard viel, het eigendom van de landheer werd. Vaak probeerde een landheer zijn 'geluk' wat te helpen ... door plotseling met een aantal ruiters uit een bosje tevoorschijn te springen, zodat de verschrikte paarden hun last op de grond wierpen. Of, een ander slim idee, door de wegen expres hobbelig te maken! Voor de reizigers een verschrikking, maar voor de landheer rinkelde de kassa!

Plezier werd er ook volop gemaakt. Het jaar telde zo'n 150 feestdagen, ter ere van allerlei heiligen. Er was dus nogal eens aanleiding om een feest te bouwen, vaak in de kerk omdat dat het enige grote gebouw in de wijde omgeving was. En wât voor feesten! Kompleet met zuinig geklede 'nimfen', door panters getrokken, zilveren wagens, optochten, spelletjes, toernooien, eten en drank! Soms duurden ze dagen.

Rond de elfde eeuw was een toernooi of steekspel een gigantisch schouwspel. En reken maar dat het zijn gevaarlijke kanten had. In 1241 vonden in Keulen zo'n zestig ridders de dood tijdens een toernooi. Aan de kant van het strijdgewoel vergaapten de boeren, burgers en geestelijken zich aan het spektakel van de prachtig uitgedoste ridders. Nee ... wat de ridders betreft, die hadden liever de 'gewone' oorlog. Hierbij was het namelijk veel belangrijker om veel gevangenen te maken, dan om de tegenstander te doden. Gevangenen brachten immers losgeld op! Misschien minder eervol, om door je familie of stad te worden vrijgekocht, maar een stuk veiliger dan je hoofd verliezen in een toernooi!

jaren

Maar ja . . . wat is veilig? De mensen in de Middeleeuwen werden meestal niet ouder dan 35 jaar. Talloze kinderen stierven al bij hun geboorte en voor de andere lagen nog tientallen gevaren op de loer. Gigantische hongersnoden, waarbij sommigen zó wanhopig werden dat ze zelfs andere mensen gingen oppeuzelen, bijvoorbeeld. Of besmettelijke ziekten . . . de pest kon binnen enkele weken een hele stad uitroeien. Stel je voor: in het rampjaar 1348, als de gevreesde 'zwarte dood' door heel Europa waart, loopt de totale bevolking terug van 100- naar 50 miljoen!

Er was weinig tegen te doen . . . de Middeleeuwse stad was een vergaarbak van vuil, vieziqheid, ongedierte en ziektekiemen. Huisvuil werd gewoon op straat gekieperd. En ook ander 'afval': hoewel sommige rijkere mensen een soort toilet hadden – een emmer – raakte ook dat toilet na een paar dagen vol. Op dat moment werd ie héél voorzichtig-

opgepakt en naar het raam gedragen, om 'm netjes boven straat leeg te gooien!

In een kasteel kon het wat luxuezer toegaan. Daar kende men een afgeschermd hokje voor je behoeften, met een echte afvoerpijp die in een ongebruikte kelder uitkwam. Alleen moest je die kelder dan wél regelmatig leeg maken . . . Zo vertelt een verhaal van Keizer Frederik I, die in 1181 te Erfurt een magnifiek feest organiseert voor honderden hooggeplaatste vorsten, graven en ridders. De zaal bevindt zich precies boven de al jaren niet geleegde kelder en wordt gestut door oude, vermolmde balken . . . En jawel hoor! Opeens klinkt er een gekraak van jewelste! Keizer Frederik, ook niet gek, weet zich op het nippertje te redden door in een vensterbank te springen, maar het merendeel van de prachtig geklede feestgasten verdwijnt krijsend kopje onder in de afgrijselijk stinkende smurrie beneden ze!

Diegenen die het overleefden, hebben zich waarschijnlijk haastig naar een openbaar badhuis gerept. Bijna elke stad bezat wel zo'n instelling in die tijd. Ook tegenwoordig heb je ze nog, vooral in grote steden. Maar als je ze probeert te vergelijken . . . Vroeger ging men bijvoorbeeld gewoon met z'n allen tegelijk in bad. Edelen, geestelijken en burgers. Bloot was iedereen immers het-

zelfde? En als je dan tóch in bad zat (zo vaak gebeurde dat niet), dan kon je net zo goed tegelijk even eten, je haar laten knippen, de dokter raadplegen of . . . proberen om dat aardige meisje, verderop naast die dikke, kale kerel, wat beter te leren kennen!

Het nadeel van deze gezelligheid waren de overal en altijd opererende gauwdieven, beurzensnijders en andere schelmen. Menigeen had daar een doeltreffend antwoord op gevonden: men kleedde zich thuis vast uit en rende in gestrekte draf poedelnaakt door de straten naar het badhuis! Zoals het spreekwoord zegt: een kale kikker kan je niet plukken!

Zo rond het jaar 1500 eindigden de Middeleeuwen. Langzaam verdwenen de drie standen van Edelen, Geestelijkheid en Boeren. Het geld kreeg een grotere rol en kooplieden, wetenschappers en burgers werden steeds belangrijker. De boekdrukkunst ontstond, samen met tientallen andere technieken die het leven makkelijker maakten. Transport en vervoer verbeterde en men ging op ontdekkingsreizen . . . er waren duizend jaar voorbij in de geschiedenis. Maar of ze nou écht zo 'duister waren . . .?

EEN DAGJE UIT HET LEVEN
VAN EEN MODALE MIDDELEEUWER

EPPOster

Peter de Sanet

advertentie

Dit Popfoto-badlaken is voor jou!

Als je een jaarabonnement neemt op Popfoto krijg je dit super-Popfoto-badlaken kado!
Een exclusief voor Popfoto ontworpen badlaken van 60 x 120 cm en gemaakt van dik katoen.

Dit grandioze badlaken is ook te koop. Maak f 21,50 over op giro-rekening 4225500 t.n.v. Popfoto-Lezersservice te Haarlem en vermeld duidelijk: badlaken.

Bon uitknippen en in een open envelop sturen naar **Popfoto, Antwoordnummer 50.122, 2000 VK Haarlem.** Geen postzegel plakken.
Belgische lezers sturen de bon in een gesloten en gefrankeerde envelop naar **Popfoto, Jan Blockxstraat 7, B-2000 Antwerpen.**

Ik neem een jaarabonnement op Popfoto (invullen met blokletters s.v.p.)

Naam:
Adres:
Postcode: Plaats:
Geb. datum Meisje/Jongen
0029AAD

Ik wil Popfoto ontvangen:
☐ per bladenman ○ de betaling regel ik met hem ○ ik betaal per acceptgirokaart
☐ per post, stuur mij een acceptgirokaart.

Als welkomstkado ontvang ik: (één hokje aankruisen) 1 ☐ het strandlaken 2 ☐ eenmalige korting van f 7,50 op het jaarabonnement

Hier even op letten: maak nog geen geld over want de rekening volgt via post of bladenman. De nieuwe abonnee mag geen abonnee zijn of dit de afgelopen drie maanden zijn geweest. De premie wordt verstuurd zodra de betaling bij ons binnenkomt.

De legende van byloch

tekst:
wilbert plijnaar
tek: don lawrence

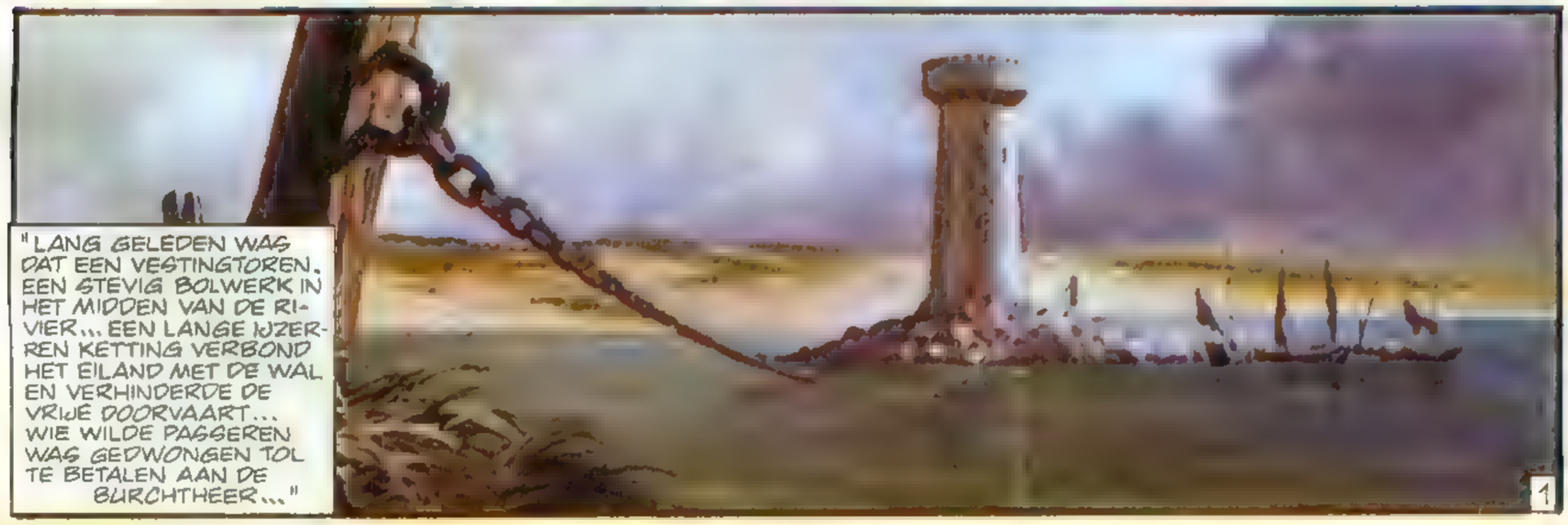

"...EEN WREDE RIDDER, BIULOCH GENAAMD, DIE EEN WAAR SCHRIKBEWIND UITOEFENDE WANT HIJ BEPERKTE ZICH NIET TOT HET PLUNDEREN VAN PASSERENDE SCHEPEN!..."
"...OOK VAN DE BEVOLKING VAN DE STREEK EISTE HIJ HOGE BELASTINGEN..."

"...DAG EN NACHT PLOETERDEN DE BOEREN OP HET LAND OM AAN ZIJN EISEN TE KUNNEN VOLDOEN. EN VAN HET BEETJE WAT OVERBLEEF, KONDEN ZIJ NAUWELIJKS HUN GEZINNEN ONDERHOUDEN..."

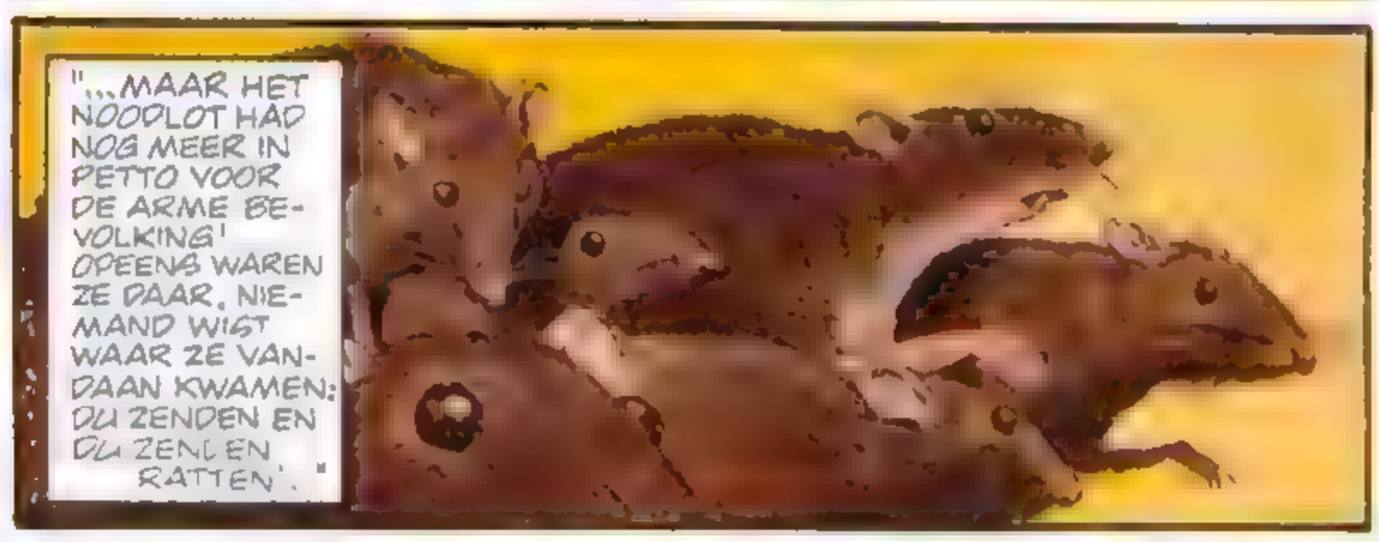
"...MAAR HET NOODLOT HAD NOG MEER IN PETTO VOOR DE ARME BEVOLKING! OPEENS WAREN ZE DAAR, NIEMAND WIST WAAR ZE VANDAAN KWAMEN: DIJ ZENDEN EN DIJ ZENDEN RATTEN!"

"...DE HORDE WAS ONVERZADIGBAAR, ZO LEEK HET. EN IN ENKELE DAGEN HADDEN ZIJ DE OOGST VAN EEN HEEL JAAR VERWOEST..."

"...MACHTELOOS MOESTEN DE BOEREN TOEKIJKEN, HOE DE VELDEN WERDEN KAALGEVRETEN. WAT RESTTE WAS HET KAF..."

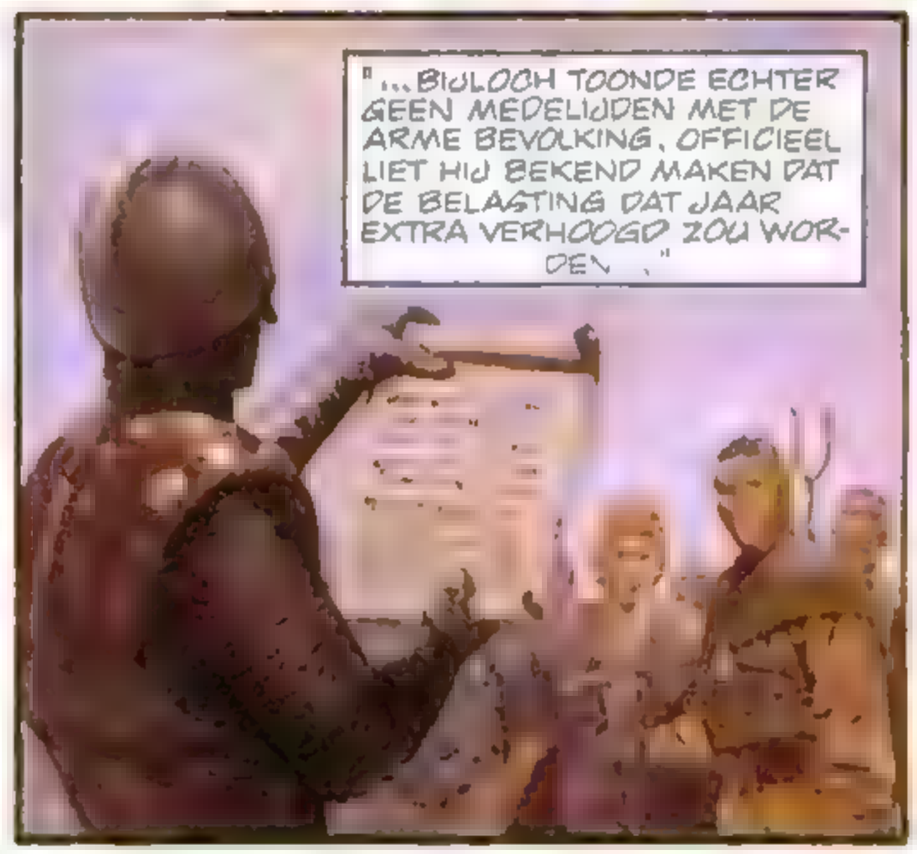
"...BIULOCH TOONDE ECHTER GEEN MEDELIJDEN MET DE ARME BEVOLKING. OFFICIEEL LIET HIJ BEKEND MAKEN DAT DE BELASTING DAT JAAR EXTRA VERHOOGD ZOU WORDEN..."

"...DE BOEREN BADEN EN SMEEKTEN HEM OM UITSTEL, DAAR ZIJ NET GENOEG HADDEN OM DE WINTER MEE DOOR TE KOMEN..."
"...MAAR BIULOCH WAS ONVERMURWBAAR, EN ZO WAREN ZIJ GEDWONGEN HUN LAATSTE VOORRADEN AF TE STAAN..."

"...EN ELKE TEGENSTAND WERD BLOEDIG ONDERDRUKT."
2

"...GEDREVEN DOOR HONGER, WAAGDEN DE MEEST DAPPEREN ONDER DE BEVOLKING ZICH NAAR HET EILAND OM BIULOCH OM VOEDSEL TE SMEKEN; MAAR..."
"...ONDER HET TOEZIEND OOG VAN BIULOCH VULDE DE TOREN ZICH LANGZAAM MAAR ZEKER MET HET KOSTBARE GRAAN..."

SLINGER DE KOGELS!

DIE WINTER TEISTERDE EEN GROTE HONGERSNOOD DE STREEK. WANHOPIG PROBEERDEN DE ARME BOEREN ZICH MET HET BEETJE VOEDSEL WAT ZIJ BIJEEN KONDEN SCHRAPEN IN LEVEN TE HOUDEN, MAAR AL GAUW MOESTEN ZIJ LIJDZAAM TOEZIEN HOE DE EEN NA DE ANDER 'N GRUWELIJKE HONGERDOOD STIERF...
"...ZIJ MOESTEN HUN MOEDIGE POGING MET DE DOOD BEKOPEN!"

"...MAAR OOK DE RATTEN WAREN OP ZOEK NAAR ETEN! ZIJ VERZAMELDEN ZICH AAN DE OEVER VAN DE RIVIER... HUN SCHERPE REUKZIN HAD DE GEUR VAN HET GRAAN ONTWAARD..."

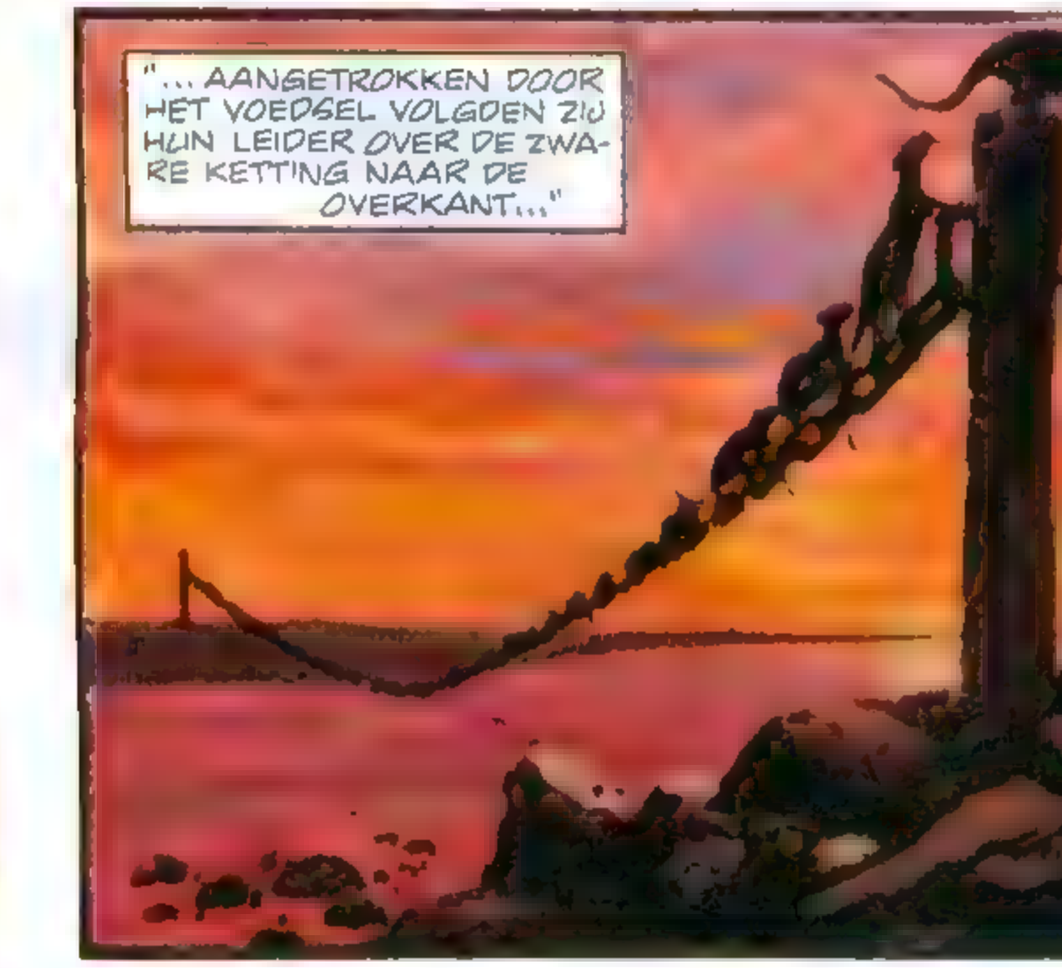
"...AANGETROKKEN DOOR HET VOEDSEL VOLGDEN ZIJ HUN LEIDER OVER DE ZWARE KETTING NAAR DE OVERKANT..."

"...DE BOEREN ZAGEN HUN KANS SCHOON EN ZAAGDEN DE IJZEREN KETTING DOOR..!"
"...EN DAARMEE VERNIETIGDEN ZE DE ENIGE MOGELIJKHEID VOOR DE RATTEN OM TERUG TE KEREN NAAR DE OEVER. DAAR ZIJ IN DE STERKE STROMING VAN DE RIVIER ZEKER ZOUDEN VERDRINKEN. VAN ÉÉN KWAAD WAS DE BEVOLKING VERLOST!"
3

'..IN EEN BLINDE DRIFT HUN HONGER TE STILLEN. WAREN DE RATTEN DE TOREN BINNENGEDRONGEN...'

'.. NIMMER STONDEN BILOCHS SOLDATEN TEGENOVER EEN VRAATZUCHTIGER LEGER... HUN ANGSTKRETEN ALARMEERDEN BILOCH..'
...HOE VRESELIJK MOET HET LOT GEWEEST ZIJN VAN DEZE WREDE MAN, DIE GEWEIGERD HAD HET VOEDSEL TE DELEN!"

DE BOOT IS GEREPAREERD, SCHIPPER WE KUNNEN VERTREKKEN!
GELUKKIG. KOM JONGEN, WE MOETEN GAAN!

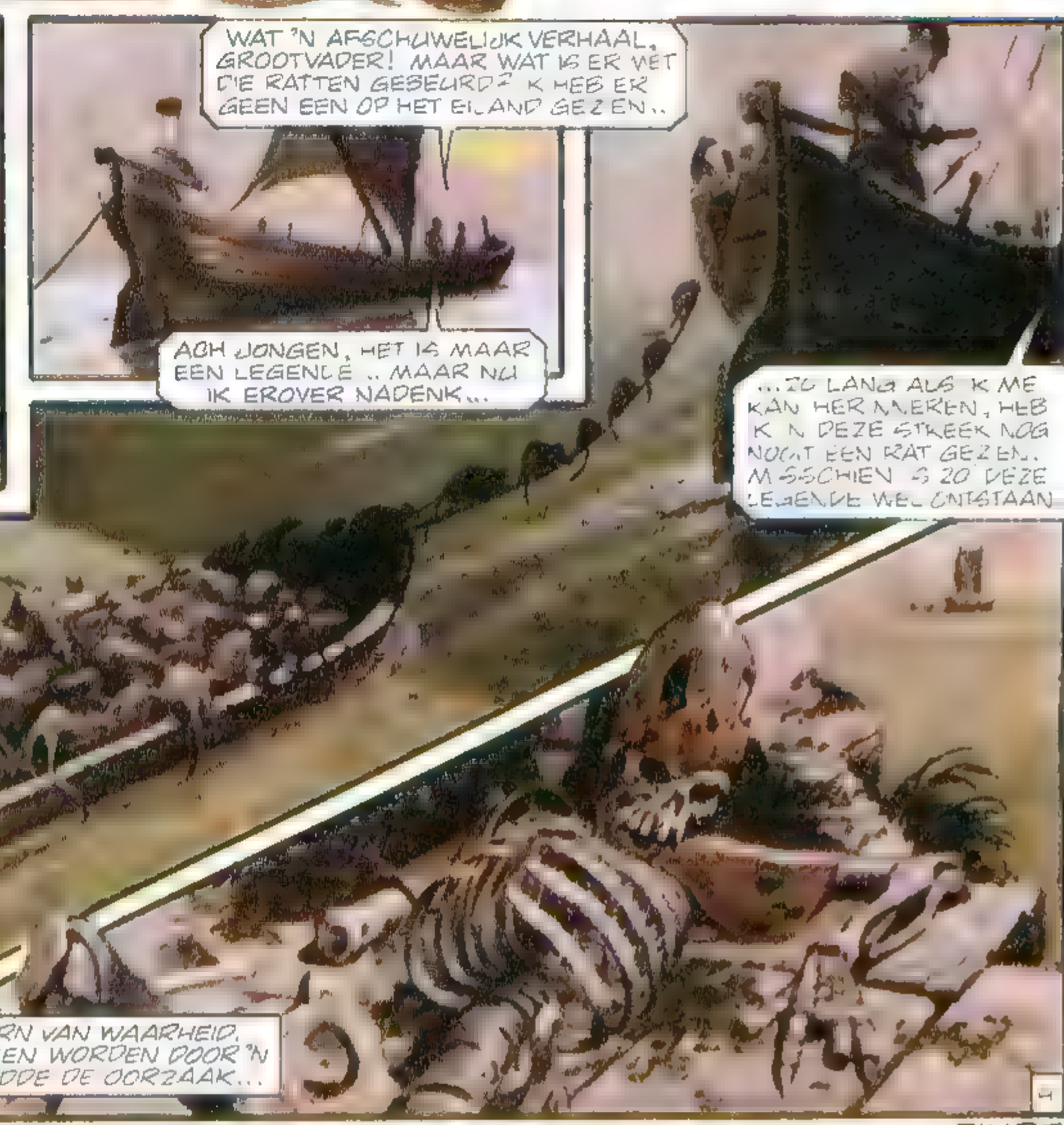
WAT 'N AFSCHUWELIJK VERHAAL, GROOTVADER! MAAR WAT IS ER VET DIE RATTEN GEBEURD? IK HEB ER GEEN EEN OP HET EILAND GEZIEN..
ACH JONGEN, HET IS MAAR EEN LEGENDE .. MAAR NU IK EROVER NADENK...
...ZO LANG ALS IK ME KAN HERINNEREN, HEB IK IN DEZE STREEK NOG NOOIT EEN RAT GEZIEN.. MISSCHIEN IS ZO DEZE LEGENDE WEL ONTSTAAN...
MAAR IN ELKE LEGENDE SCHUILT EEN KERN VAN WAARHEID. WELDRA ZOU HET LAND OPNIEUW GETROFFEN WORDEN DOOR 'N VREESELIJKE PLAAG .. EN NIEMAND VERMOEDDE DE OORZAAK...

EINDE

Maliënkolder

Ridder Lancelot had een Zingend Zwaard

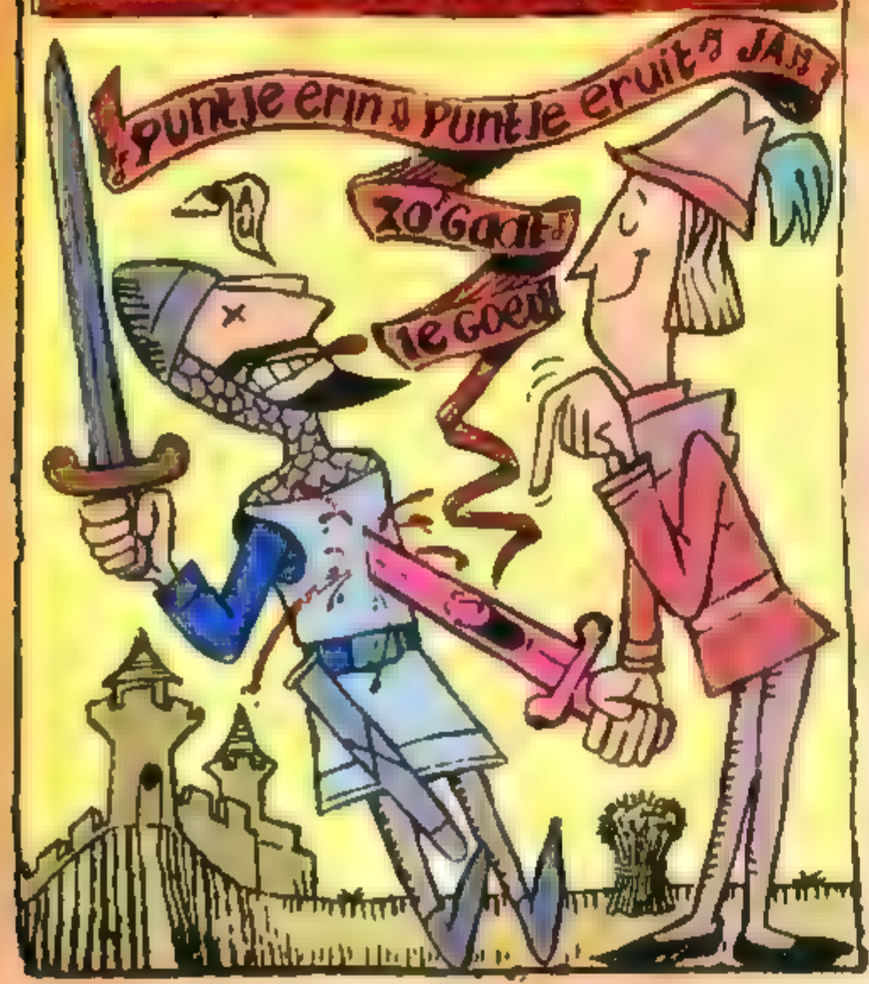

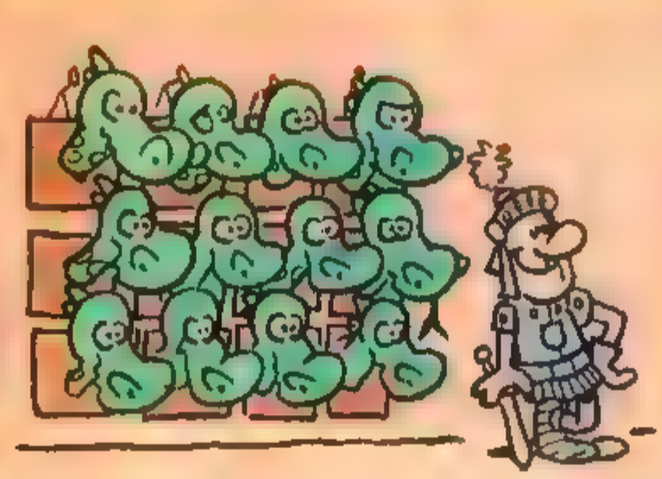

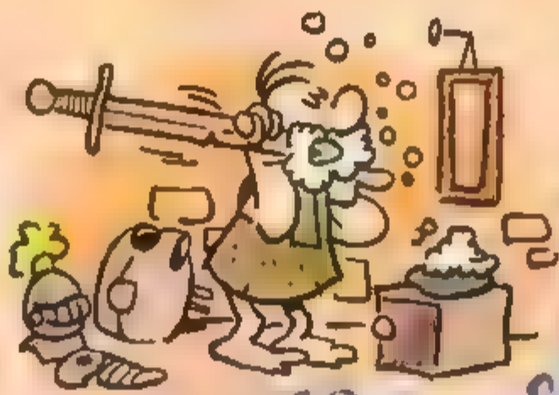

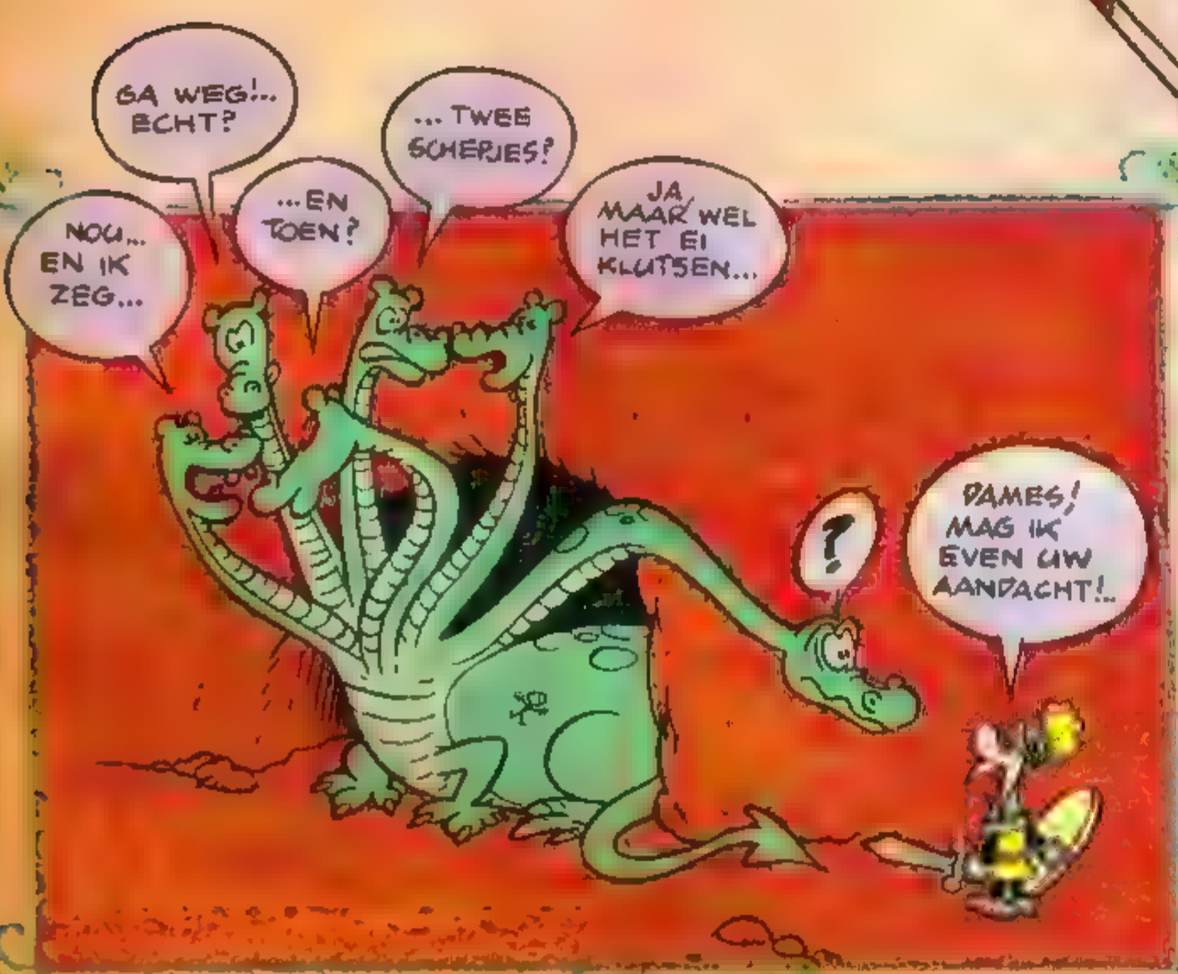

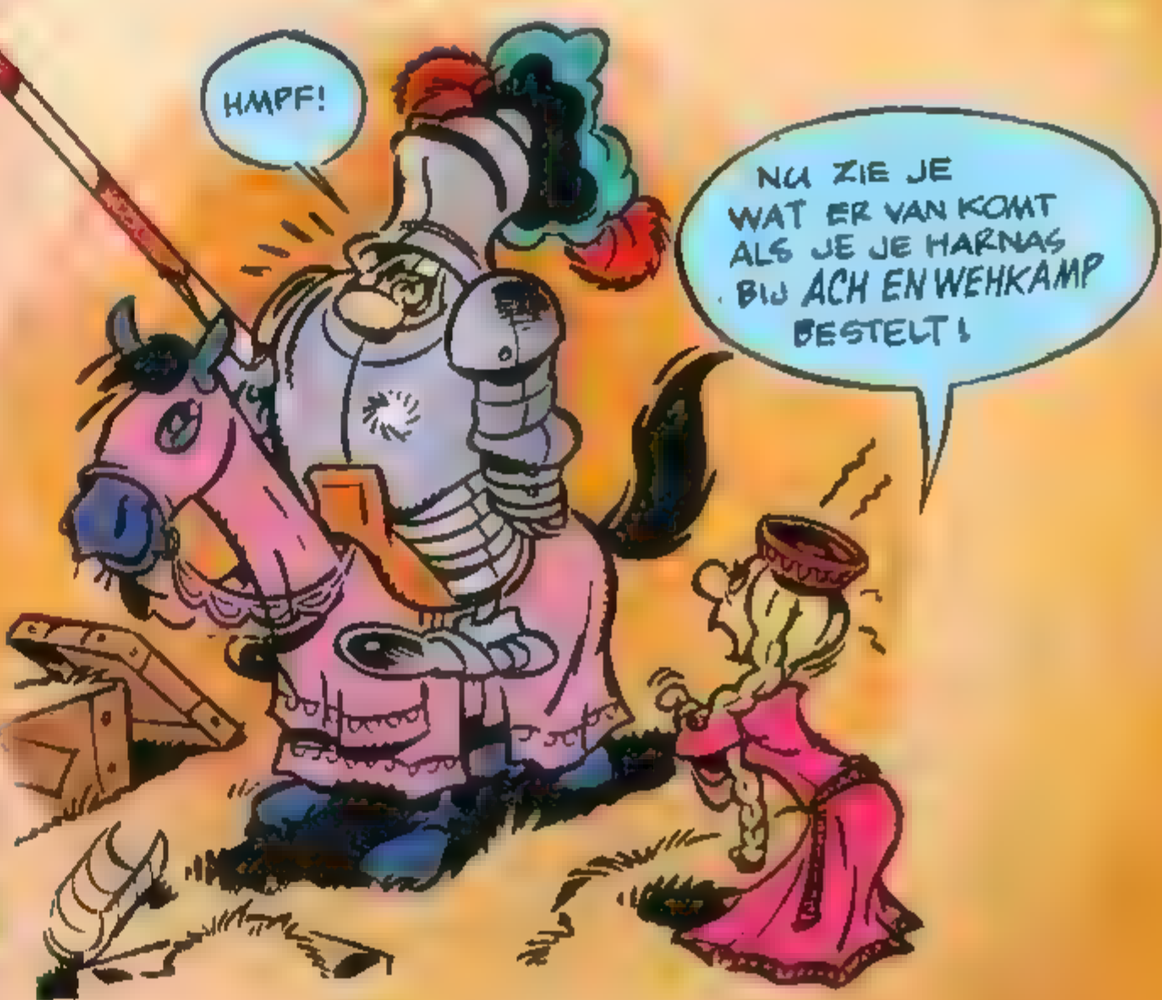

Steven Severijn

Steven, op de vlucht voor zijn ontvoerders, is middenin het westerncircus van Buffalo Bill terecht gekomen. Als de arbeiders hem wat truukjes laten zien, komt de Grote Baas binnenstappen.

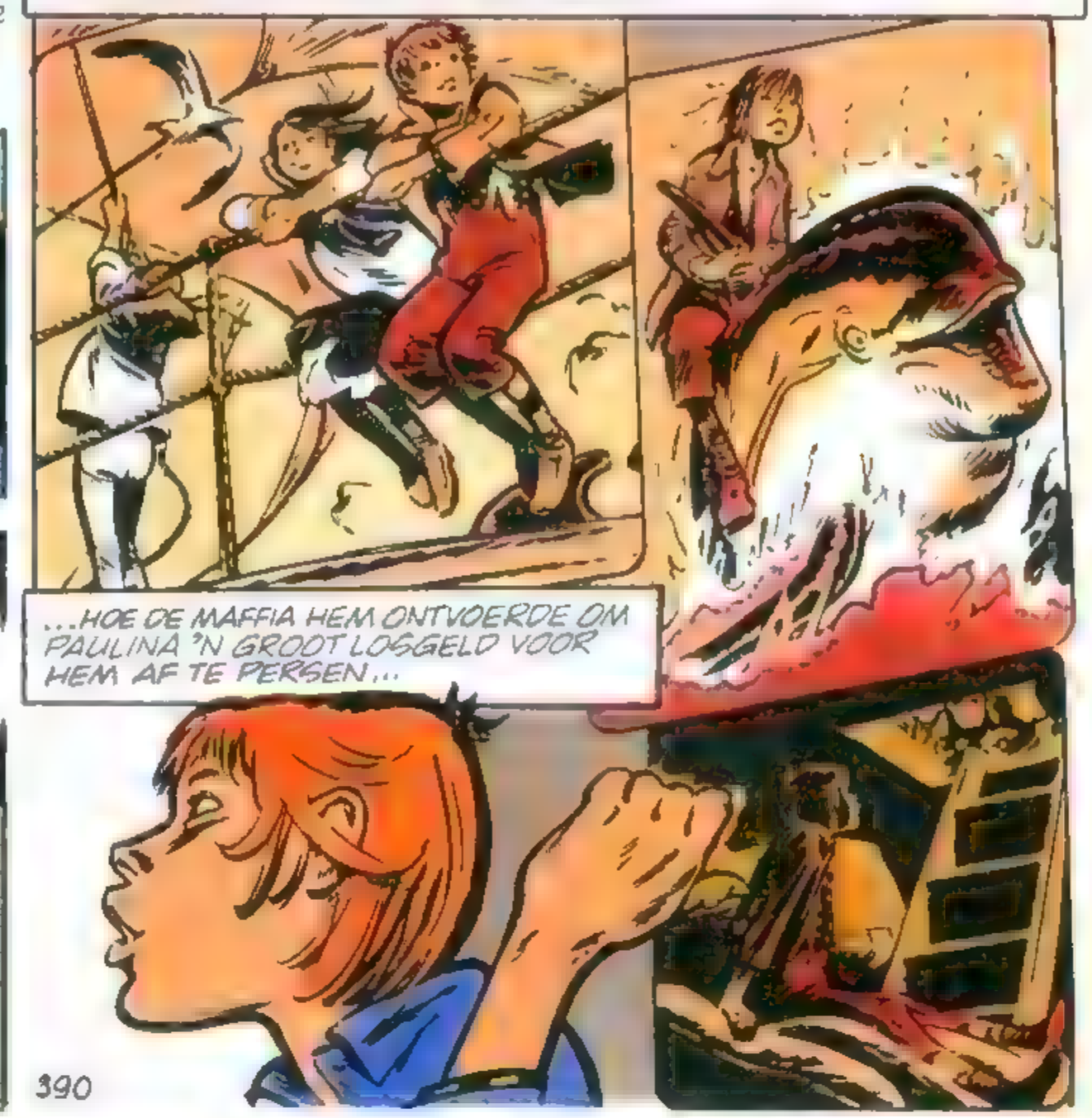

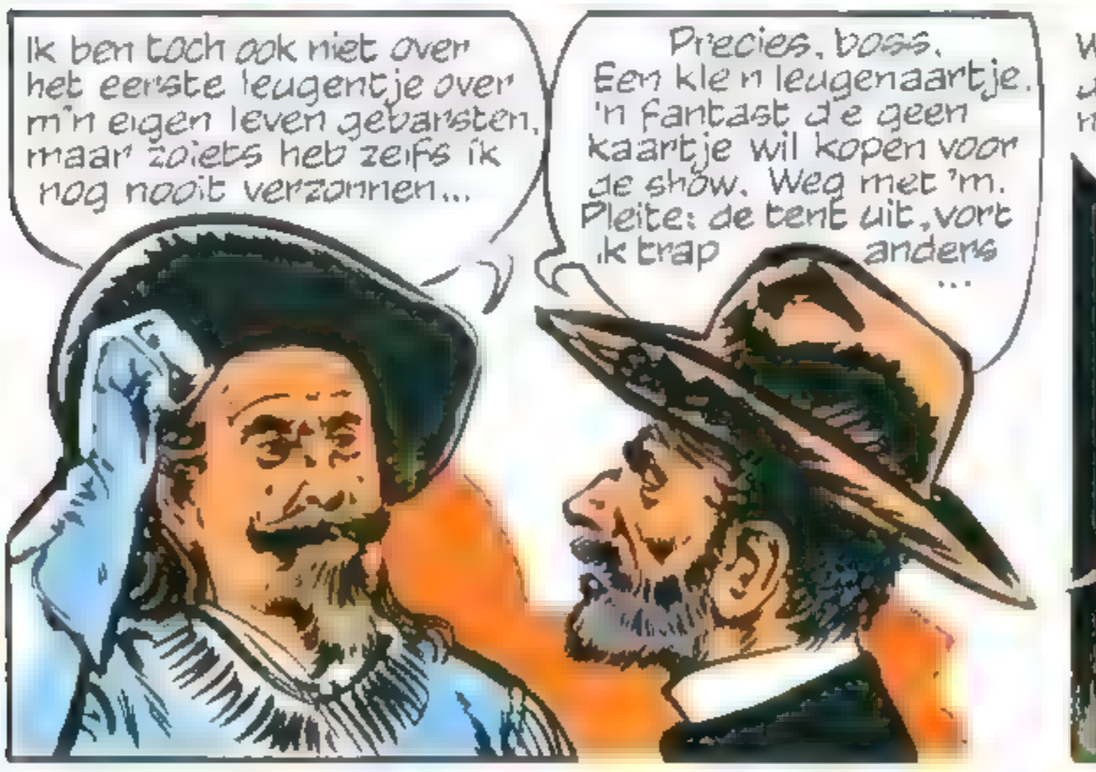

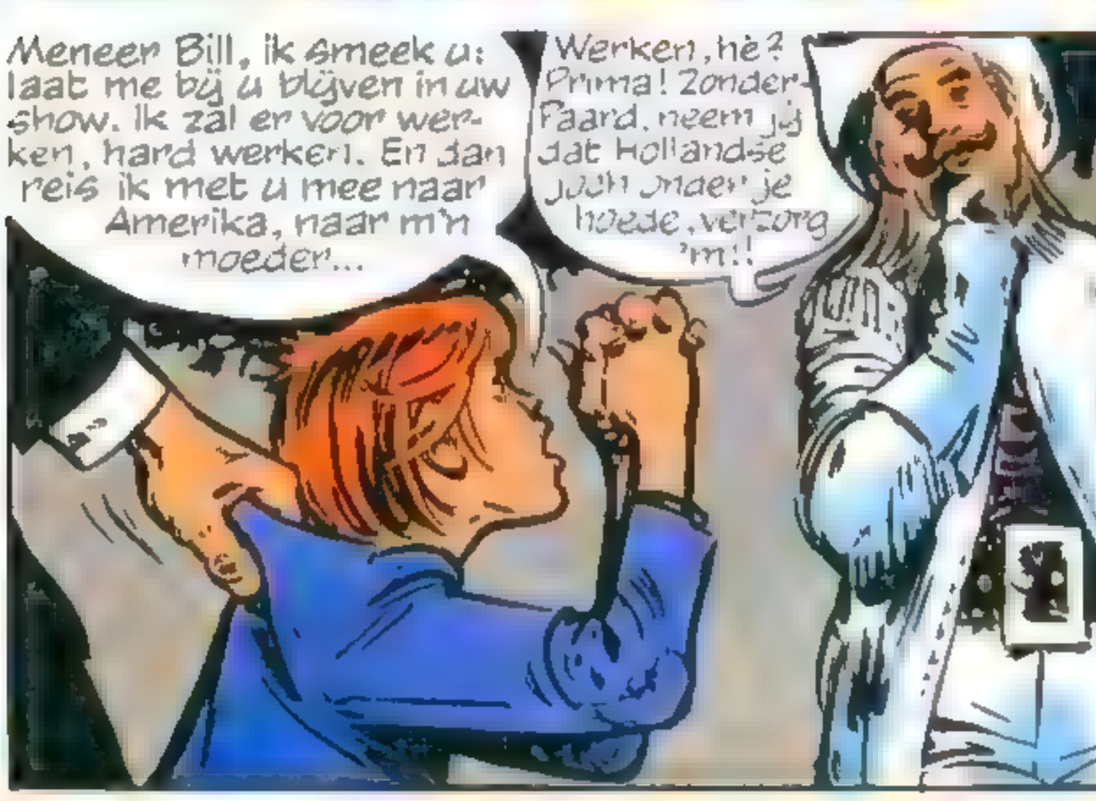

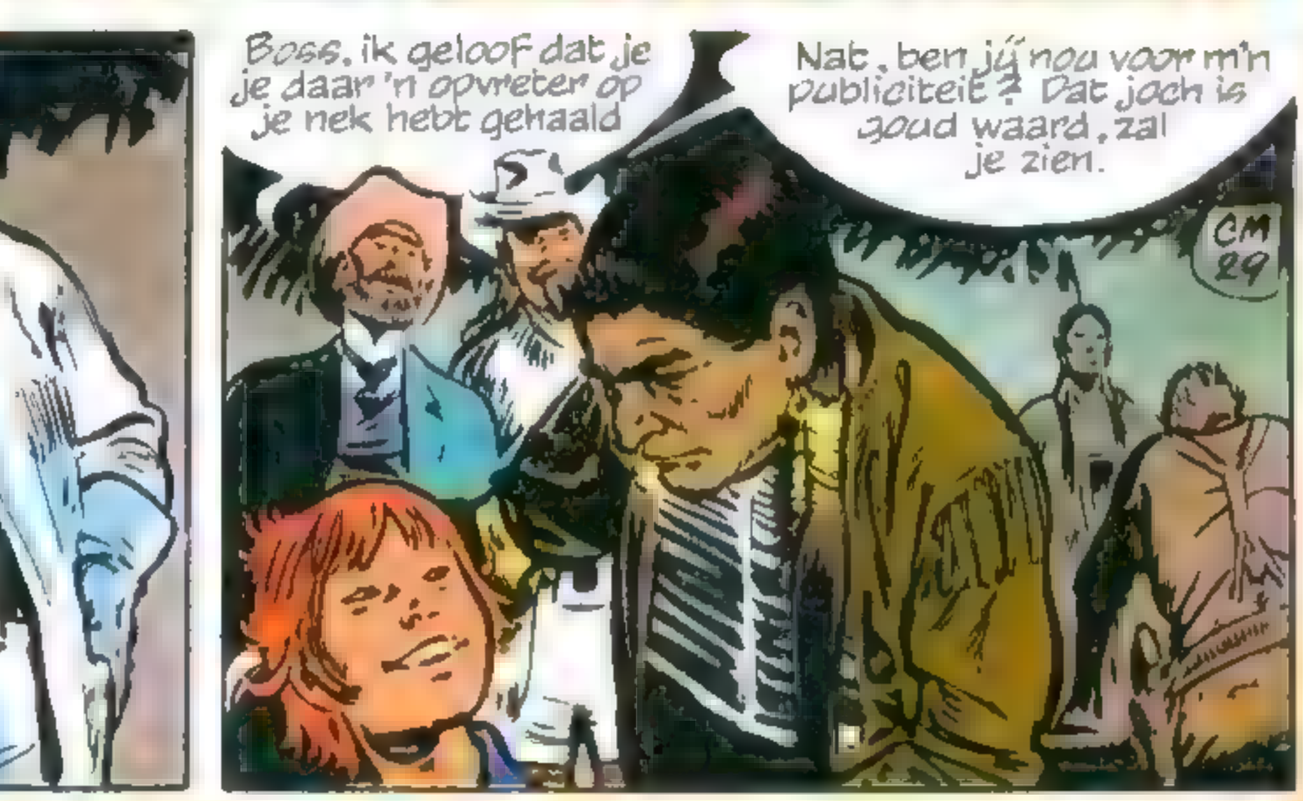

cowboys en maffiA

tekst: gerard soeteman
tek: rené follet

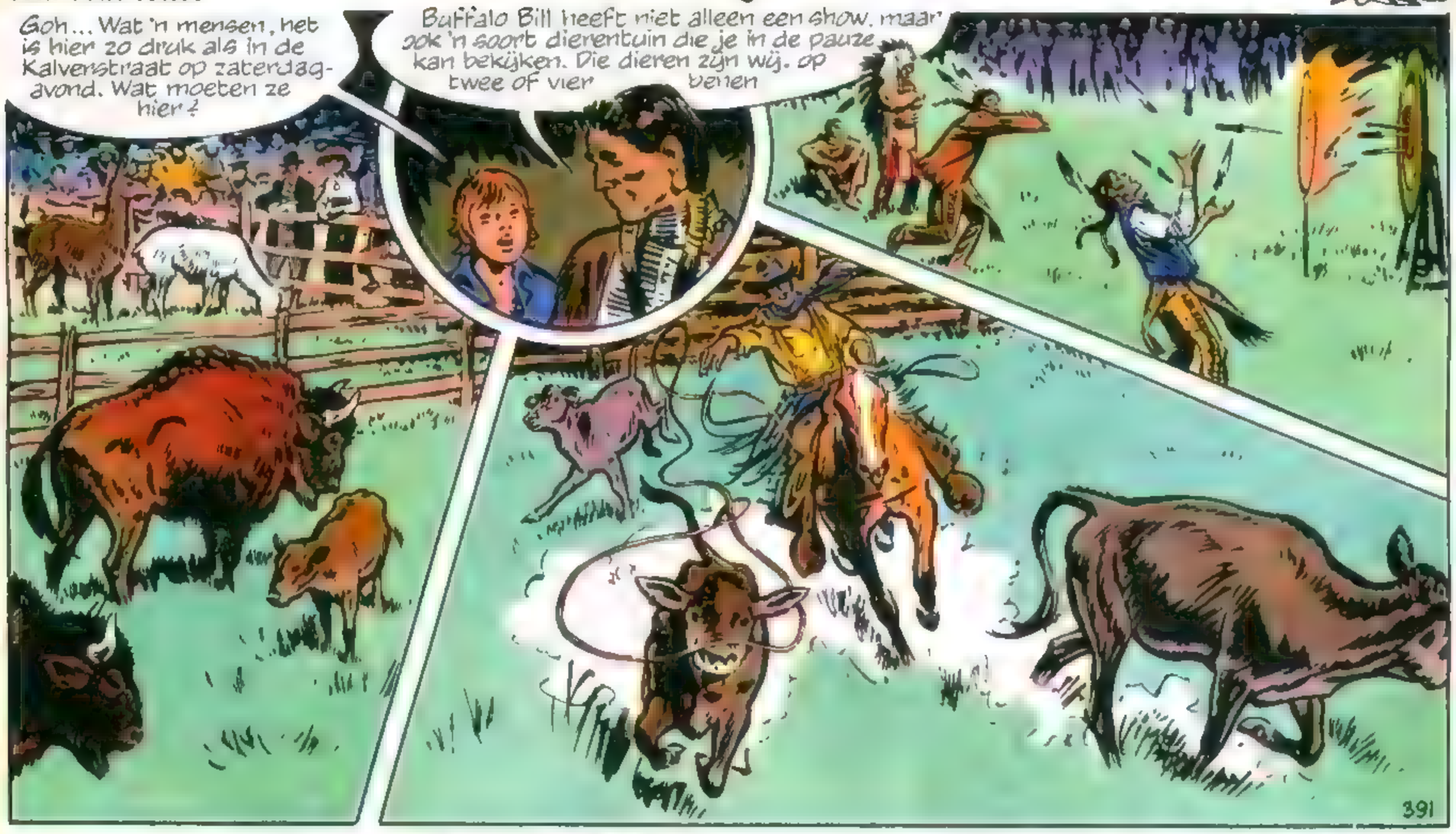

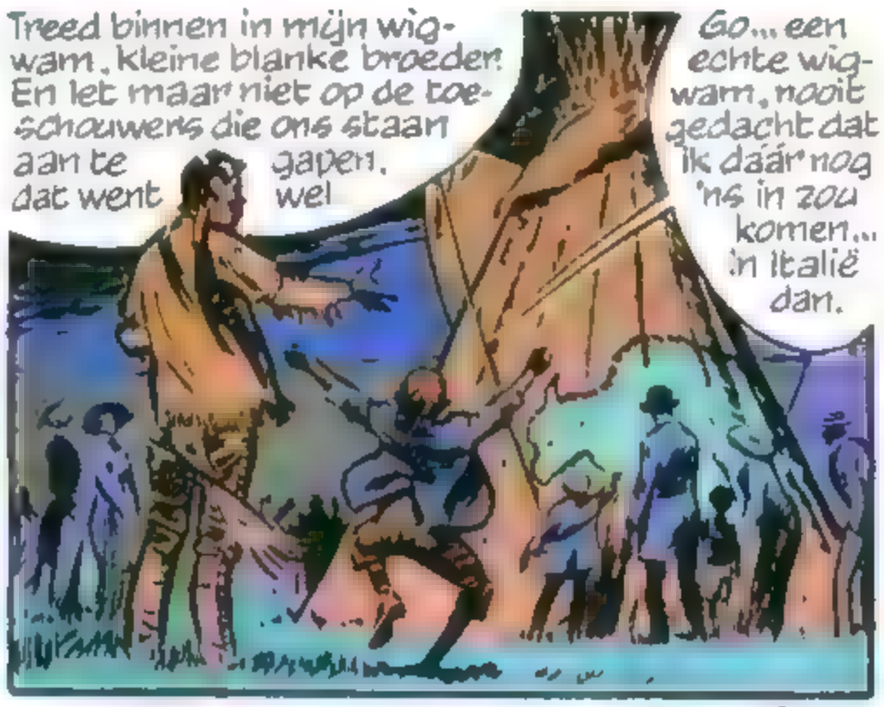

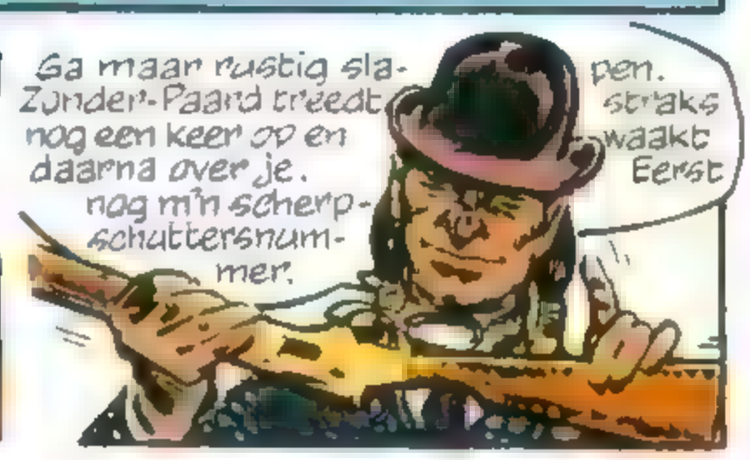

Stef Ardoba

Stef en zijn vrienden zitten vast op een jungle-planeet en hebben zich dan ook zo aangenaam mogelijk geïnstalleerd. Alleen Jim is niet van plan daar de rest van z'n leven te slijten.

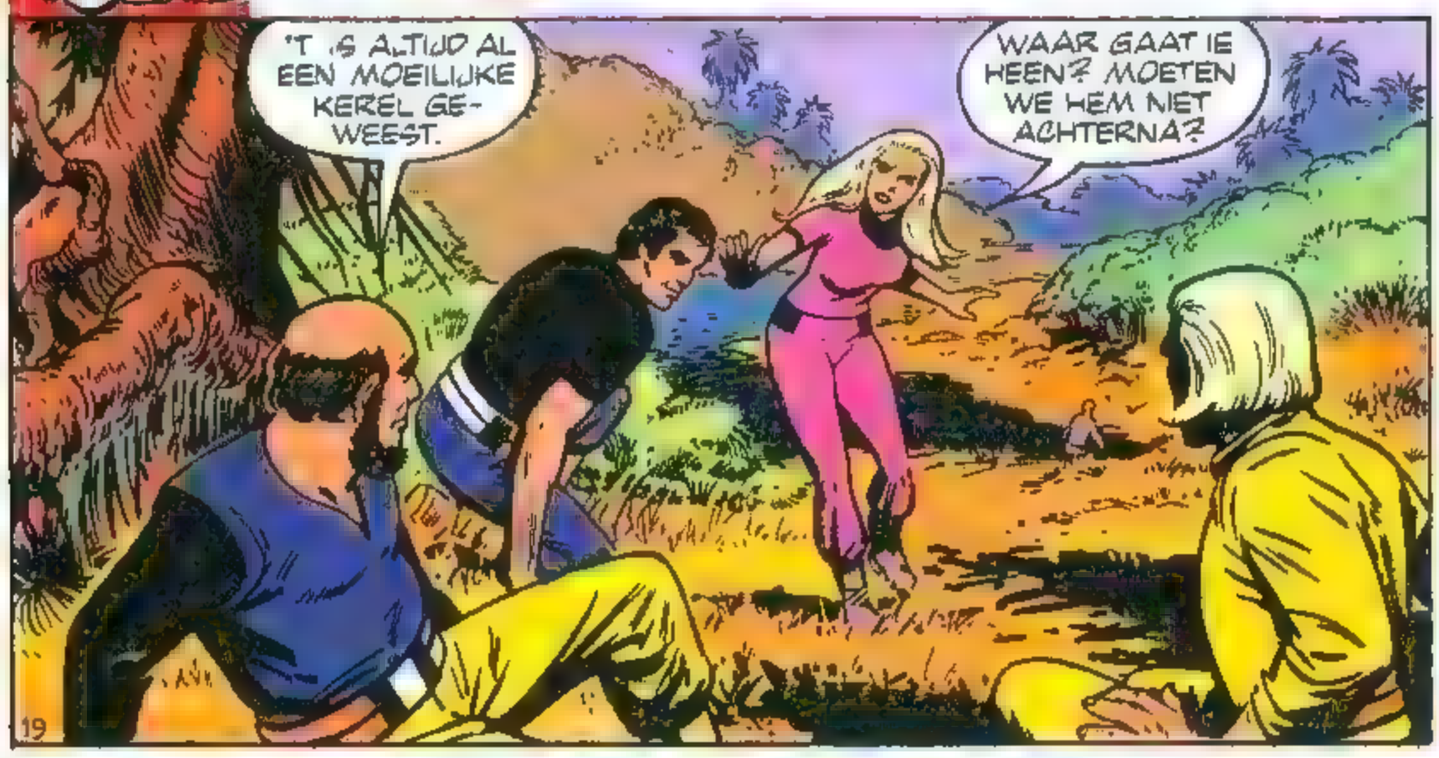

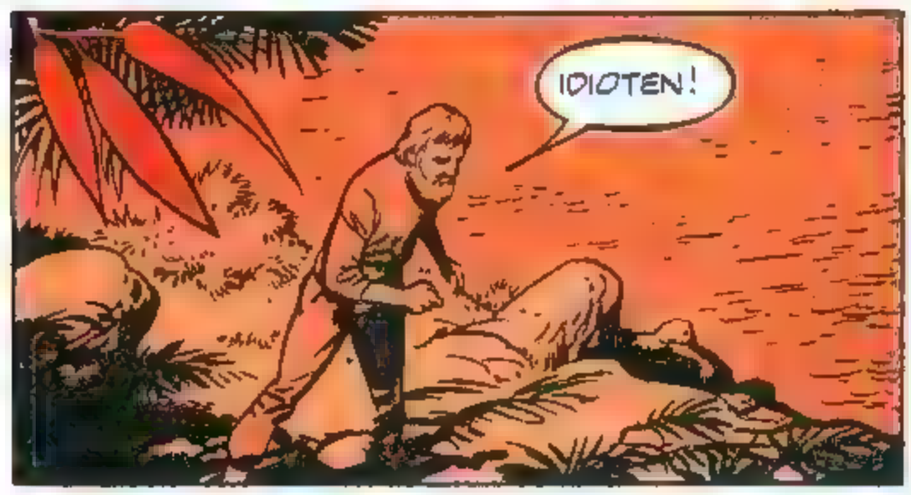

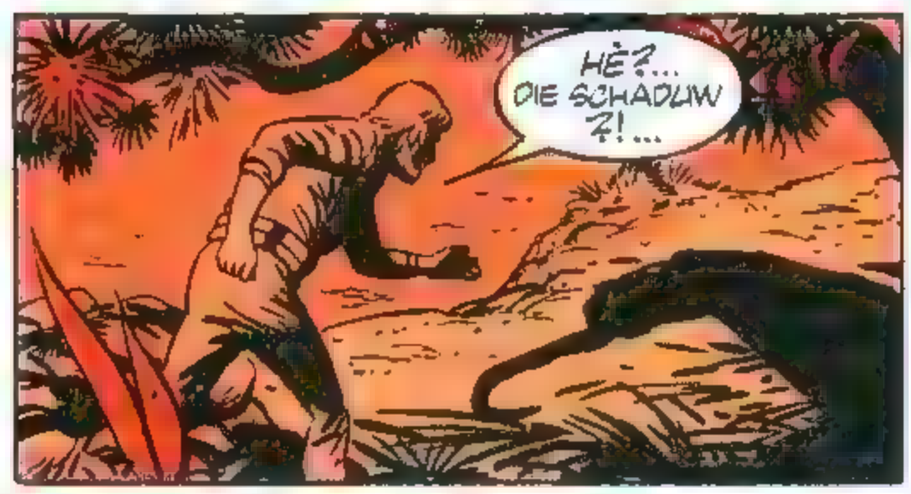

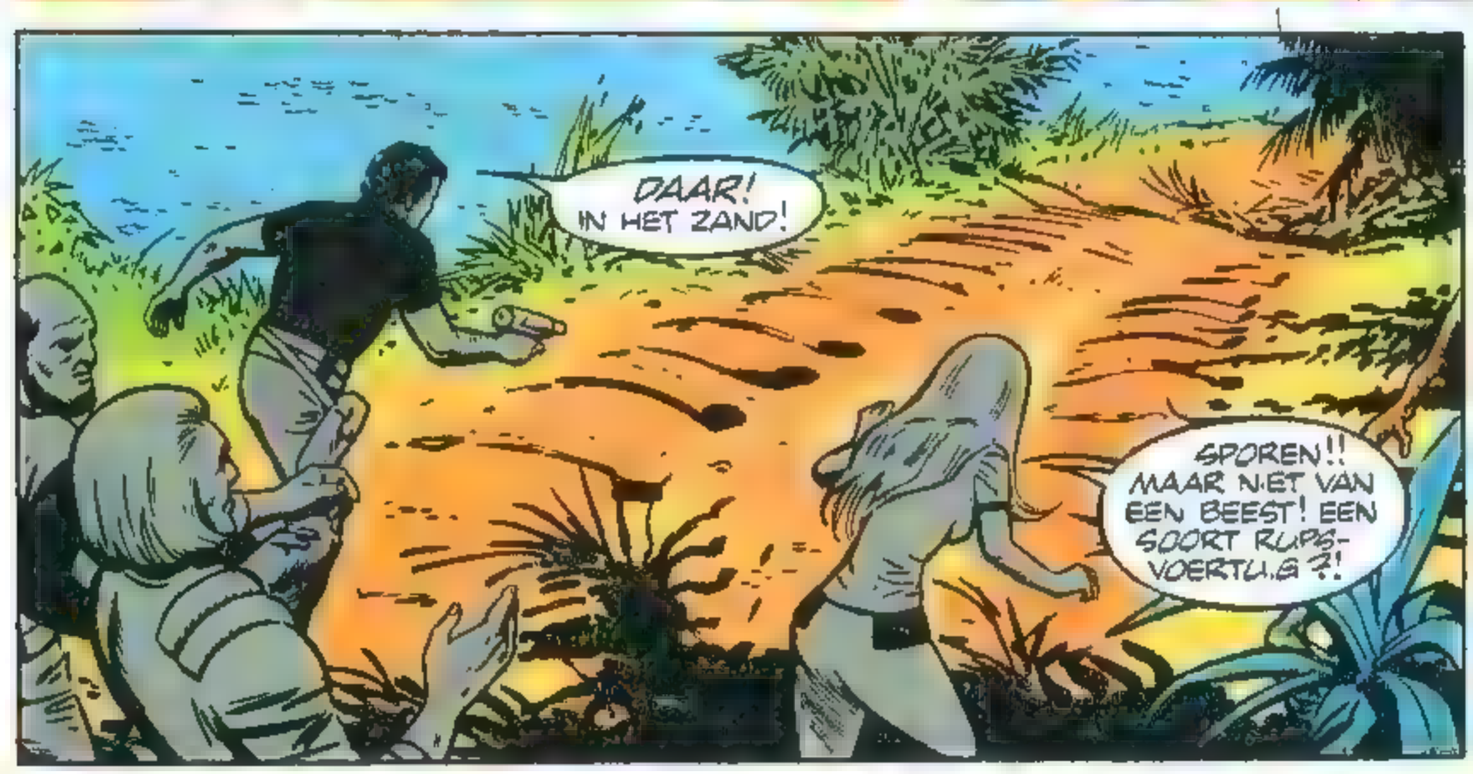

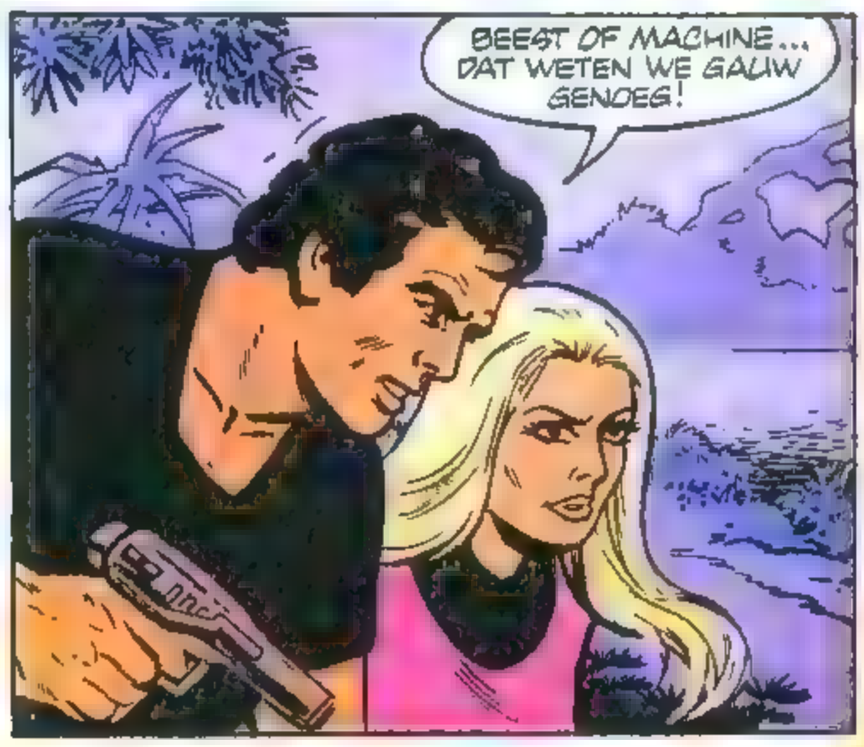

tekst: kees vuik
tek: bert bus

de levenplukkers

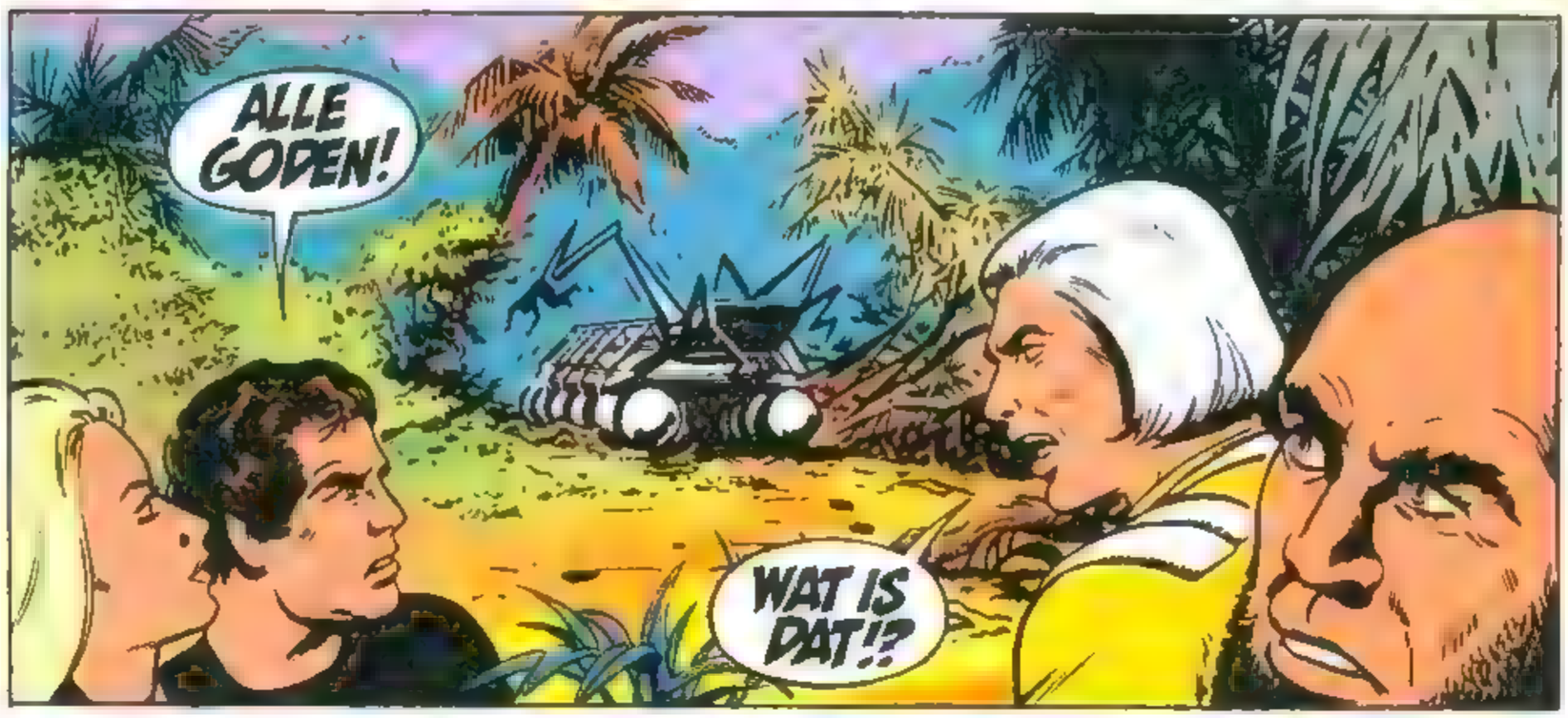

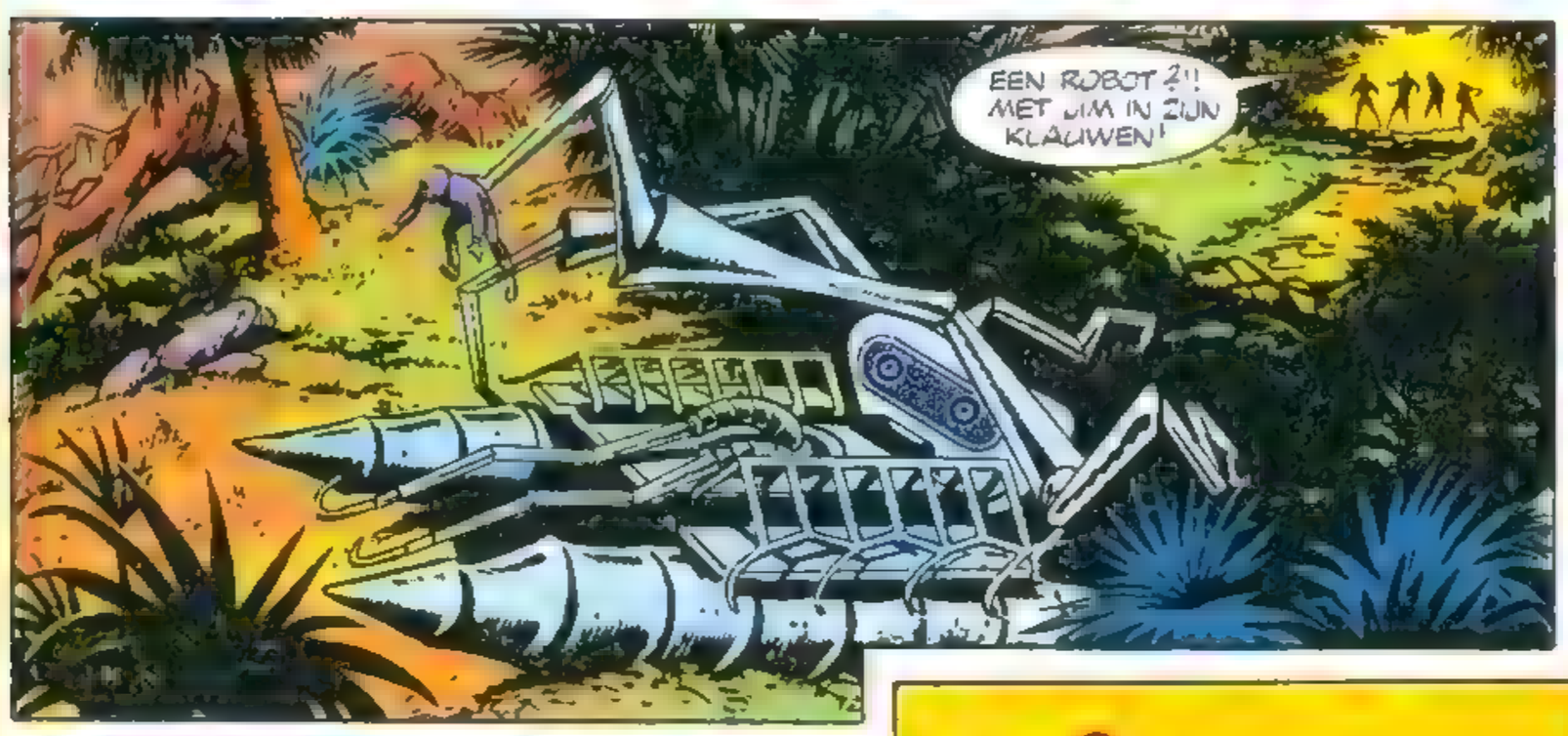

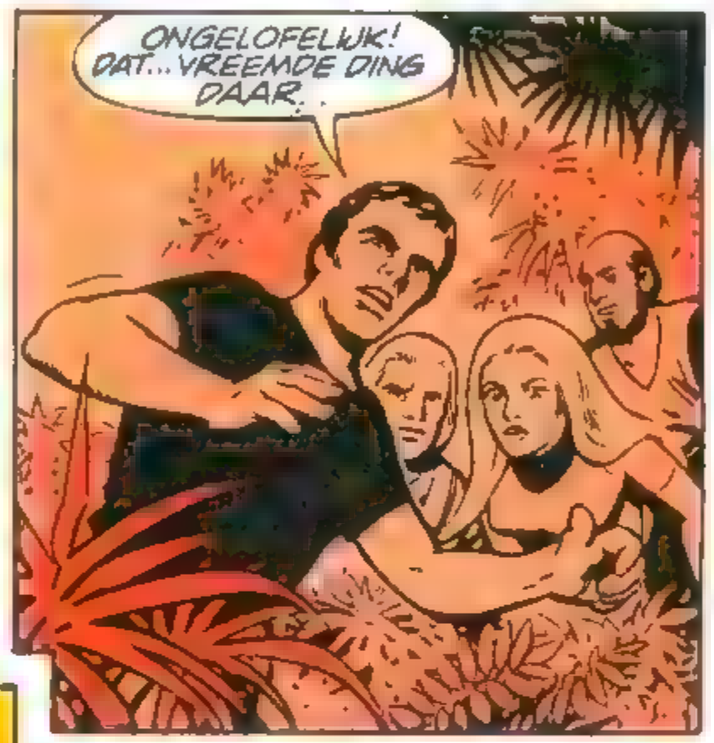

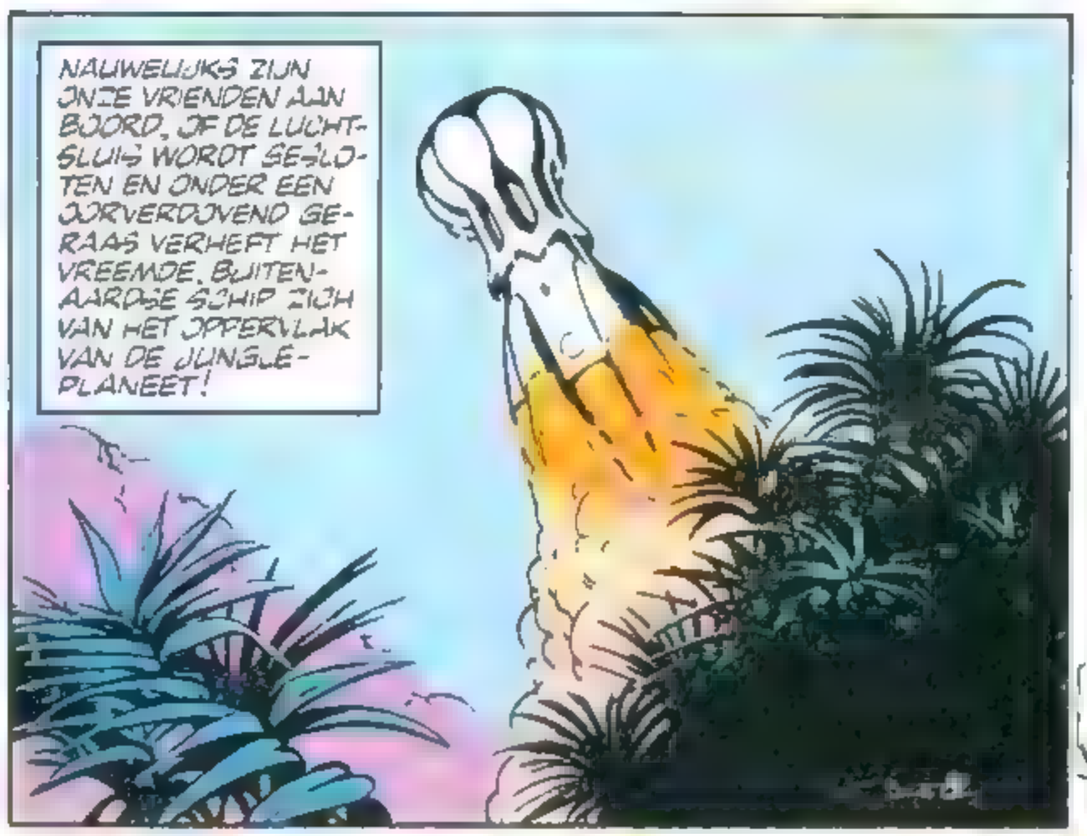

Roel Dijkstra

Rapiditas moet van het Spaanse Calaroza winnen om in de halve finale te komen.

amerikaans avontuur

tekst: dave hunt
tek: keith watson

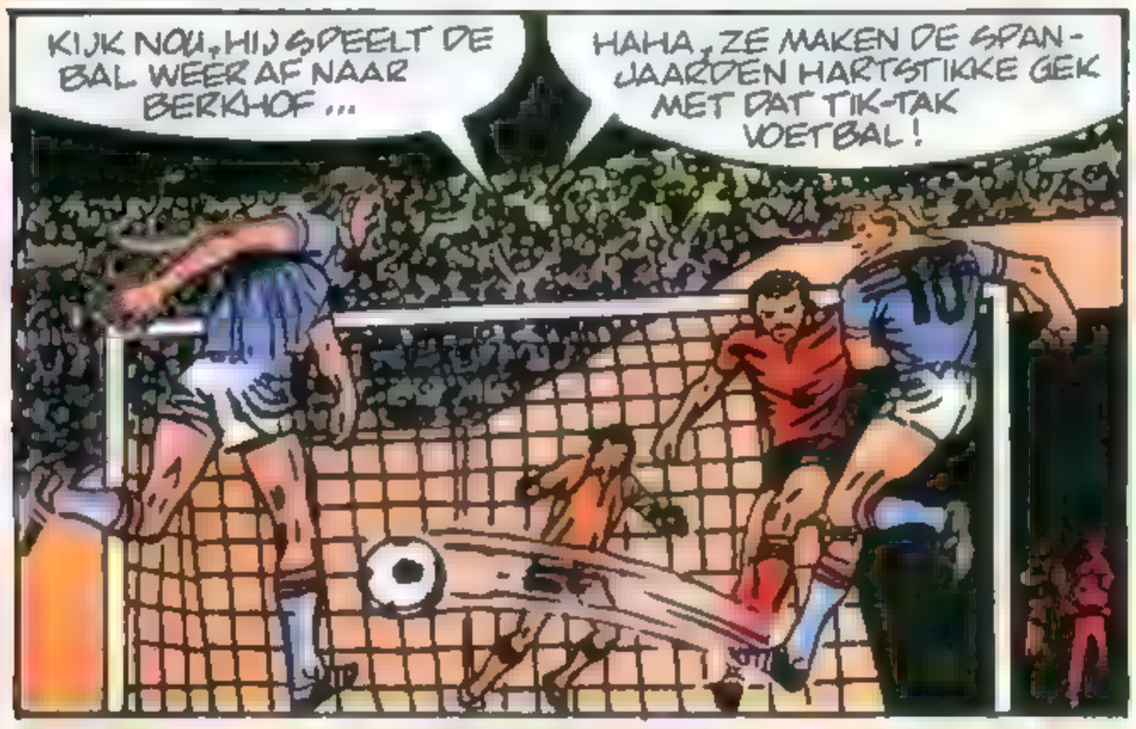

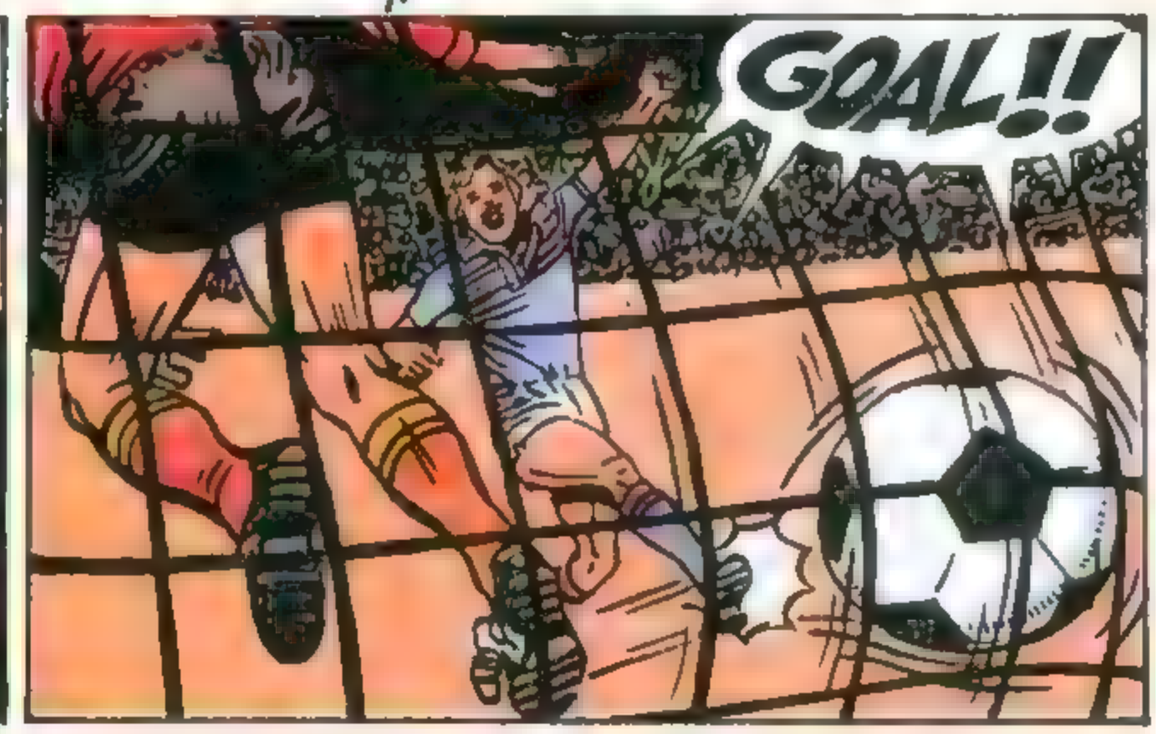

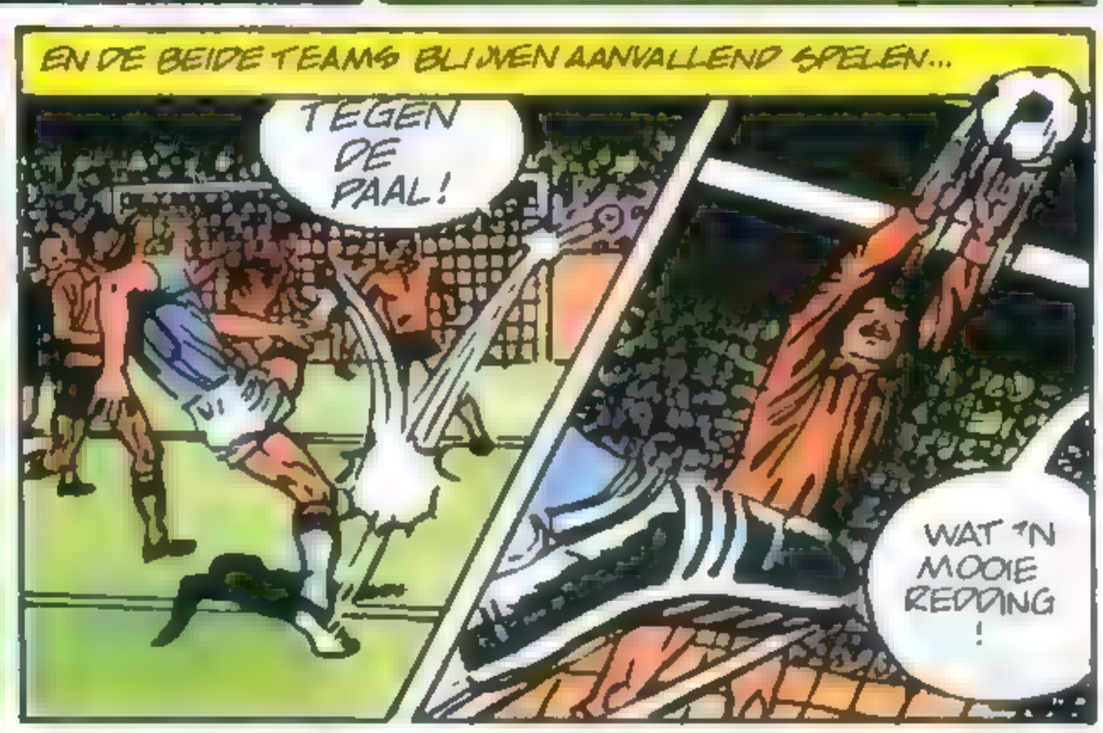

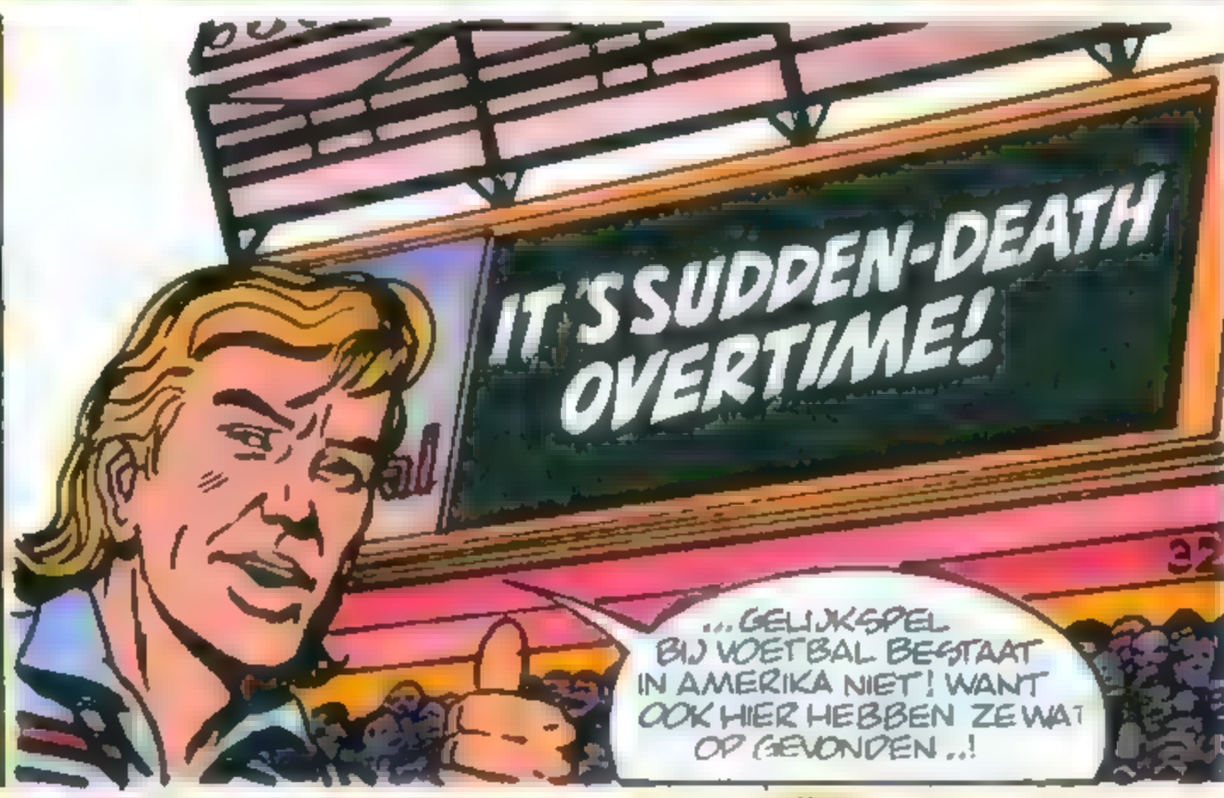

SUDDEN-DEATH OVERTIME: EEN VERLENGING VAN 2 MAAL 7½ MINUUT; HET TEAM WAT 'T EERST SCOORT IS WINNAAR VAN DE WEDSTRIJD

SJORS & SJIMMIE en de rebellenclub

~IN DE TUINBOUW~

TEKST: JAN VAN DIEL
WILBERT PLUNAAR
TEKENINGEN:
ROBERT VAN DER KROFT.

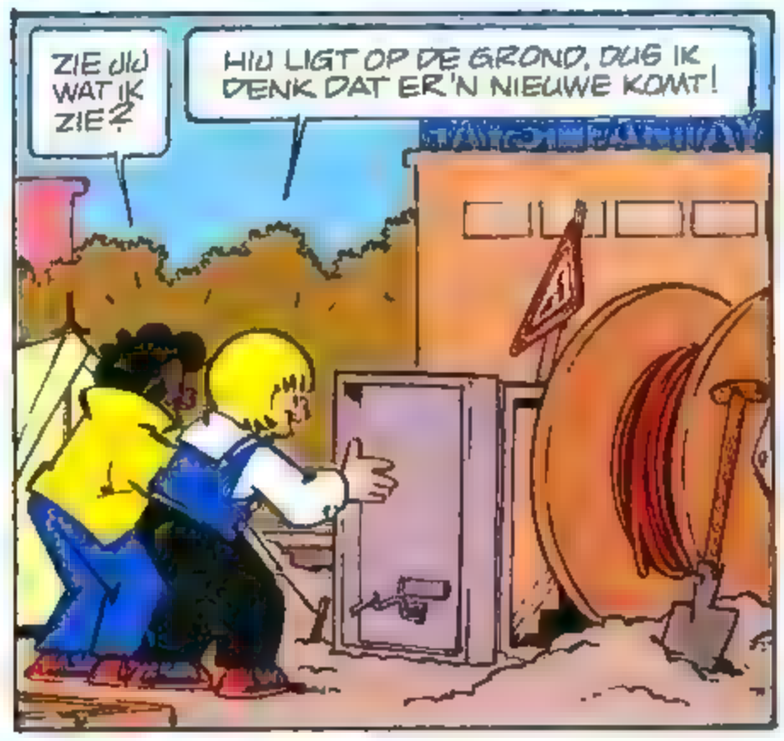

HOORDE IK DAAR WÉÉR IEMAND DIE ZICH OPGEEFT ALS
NIEUWE EPPO-ABONNEE?
GEFELICITEERD, JONGEMAN! DAN IS DEZE
GRATIS SUPERPOSTER
VOOR JOU! 100 CENTIMETER LANG EN 70 BREED, KOMPLEET MET KOKER EN OPHANGSTRIPS!
veiling
Ja, ik neem een abonnement op Eppo. (Voor tenminste 13 nummers). Eppo kost ƒ 16,90 per kwartaal (België 325 bfr), of ƒ 1,30 per nummer (België 25 bfr).
Naam: (in blokletters)
Nr.
Straat:
Postkode:
Plaats:
Geboortedatum:
Telefoon:
0084 AAA
Betaling. ☐ kontant aan de bladenman ☐ per acceptgirokaart
Als welkomstgeschenk ontvang ik 1 ☐ de kasteelposter 2 ☐ een éénmalige korting van ƒ 5,-
Stuur deze bon in een open envelop (zonder postzegel) naar Eppo. Antwoordnummer 50106, 2000 VK Haarlem. België de bon in een gefrankeerde envelop sturen naar Eppo, Jan Blockxstraat 7 2000 Antwerpen. Maak nog geen geld over, de rekening volgt.
De aktie duurt tot 31 oktober 1982.
De kasteelposter is ook los te koop! Voor ƒ 8,50, inclusief koker ophangstrips en verzendkosten. Maak dit bedrag over op gironummer 9229 t.n.v. Medianet BV te Haarlem, onder vermelding van "Eppo-kasteelposter"

TEKST: HANCO KOLK
TEKENINGEN: GLEEVER

Willem de ridder

Merlijn

Het Grote EPPO Ridderspel

SPELREGELS van het Grote Eppo Ridderspel voor 2 t/m 5 spelers.
BENODIGDHEDEN: 3 pionnen per speler, 1 dobbelsteen, 'n stukje zilverpapier en... moed en durf!
DOEL VAN HET SPEL: Wie de kroon van de drakekop afpakt, is koning van de burcht en heeft het spel gewonnen.

ALGEMENE REGELS: Er wordt altijd met één dobbelsteen gegooid en de pion wordt (beginnend op zijn wapenschild) volgens het aantal ogen van de worp gezet. De pionnen mogen in elke richting, behalve diagonaal, gaan. Pionnen kunnen elkaar **niet** slaan en mogen **niet** over elkaar heen springen. Wel mogen ze in dezelfde beurt heen en terug gezet worden. Twee pionnen mogen nooit op hetzelfde vakje staan.

DE RODE TOERNOOIVELDEN: Een toernooiveld bestaat uit een aantal naast elkaar gelegen rode hokjes. Hierop mag altijd maar **één** pion staan! Deze pion kan worden uitgedaagd voor een dobbel-duel, door een pion die **aan de rand van het toernooiveld** staat. Beide spelers gooien dan één maal met de dobbelsteen en degene die het hoogste gooit, die wint. Bij gelijke stand wint de pion die al op het rode veld stond. De winnaar van het dobbel-duel krijgt altijd een extra beurt! Als de pion die aan de rand van het rode veld stond, het duel wint, **wisselt hij van plaats** met de pion die op het rode veld stond. Als de uitdager verliest, blijft de stand van de pionnen hetzelfde en krijgt de uitgedaagde de al genoemde extra beurt.

MERLIJN EN DE DODENGRACHT: Je mag pas over de brug, als je **éérst** in de magische cirkel van Merlijn bent geweest! **In de volgende beurt nadat je daar bent aangekomen,** moet je de brug over. De speler moet dan zijn adem inhouden (je neus dichtknijpen!) en zo snel mogelijk gooien en zetten, zo vaak hij maar kan met ingehouden adem! Komt de speler niet over de slotgracht, terwijl hij zijn adem inhoudt, dan moet hij opnieuw bij start beginnen. Blijft de speler op de brug steken, dan is deze pion dood en verdwijnt van het speelbord. Tijdens deze speciale beurt mag de pion wél over een bezet rood toernooiveld heen, maar... wanneer je daarop blijft steken, moet je opnieuw bij start beginnen!

HET MAGISCHE ZWAARD: Omdat de draak **alléén met dit zwaard** verslagen kan worden, moeten de spelers éérst proberen dit te bemachtigen! **Dat mag alleen wanneer álle pionnen van een speler in het kasteel, dus over de brug heen,zijn.** Er is maar één zwaard, en je krijgt het in handen door een pion precies op het vakje van 't zwaard te manoeuvreren. De speler die dit heeft, moet met die speciale pion (hoedje van zilverpapier erop) **zo snel mogelijk** de draak gaan verslaan. Deze speciale pion mag wél over de andere heen.

DE DODE WACHTERS: In het kasteel zijn een aantal poortjes, met daarachter geheime gangen die worden bewaakt door de dode wachters. Een pion kan daar pas doorheen als hij hoger gooit dan de ogen van de dobbelsteen naast de wachter! De pion mag dan naar élk ander poortje met hetzélfde aantal ogen.

DE RODE VELDEN IN HET KASTEEL: Hiervoor gelden dezelfde regels als voor de rode toernooivelden, **behalve dat degene die een dobbel-duel verliest nu dood is!** Z'n pion verdwijnt dan van het bord en kan niet meer meedoen. Als de pion die het zwaard draagt dood is, gaat het zwaard terug naar zijn oude plaats en kan opnieuw bemachtigd worden.

DE DRAAK: **Alleen de pion met het zwaard kan de draak verslaan.** Dit doet hij, door recht onder de draak op het puntje van zijn staart te gaan staan. Als hij dan met de dobbelsteen **oneven** gooit, delft de draak het onderspit en heeft de burcht een nieuwe koning!

© Oberon/Studio Arnhem 1982